ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

8. IX 1989. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LI • 12000 ДИН • БРОЈ 1967

Немачка 2,50 DEM, Француска 4,50 FRF, САД 1,25 USD, Швајцарска 1,80 CHF, Шведска 8,40 SEK, Аустрија 13,00 ATS, Грчка 180 GRD

ФЛАШ ГОРДОН У КОНТРОЛИ ВРЕМЕНА

У 9 НАРЕДНИХ БРОЈЕВА У СВАКОМ ЗАБАВНИКУ НА ПОКЛОН ПО 6 КАРАТА ЗА ИГРАЊЕ И РАЧУНАЊЕ.

9x6=52+2 ЏОКЕРА

ПОЧИЊЕ ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА

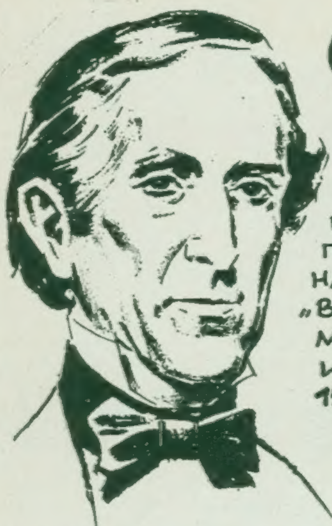
K

JOKER

K

Ripley

Веровали или не!

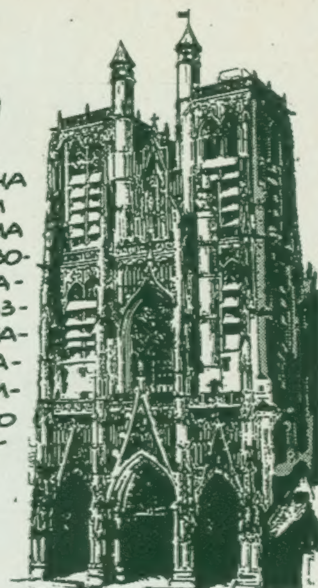
ЏОН ТАЈЛЕР

(1790-1862) ДЕСЕТИ АМЕРИЧКИ ПРЕДСЕДНИК, ПРИМЉЕН ЈЕ НА УНИВЕРЗИТЕТ „ВИЛИЈАМ И МЕРИ” КАДА ЈЕ ИМАО САМО 12 ГОДИНА.

ЂОВИН СОНДРИО

ПРИРЕЂИВАО ЈЕ ДВАДЕСЕТИХ ГОДИНА ПРЕДСТАВЕ ШИРОМ ЕВРОПЕ НА КОЈИМА ЈЕ ПРИКАЗИВАО СВОЈУ ВЕШТИНУ – ВЕЗАНИХ ОЧИЈУ, СА РАЗДАЉИНЕ ОД 7 МЕТАРА, МЕЦИМА ИСПАЉЕНИМ ИЗ РЕВОЛВЕРА, ИСПИСИВАО ЈЕ СВОЈЕ ИНИЦИЈАЛЕ НА КАРТИ ЗА ИГРАЊЕ.

ПЛОВЕЋЕ ОСТРВО

НА ЈЕЗЕРУ АЛМ, У ГОРЊОЈ АУСТРИЈИ, НЕПРЕСТАНО ПЛОВИ ОД ЈЕДНЕ ОБАЛЕ ДО ДРУГЕ.

СКОЧИМИШ

РЕПОМ САКУПЉА СУВУ ТРАВУ И ТАКО ЈЕ ОДНОСИ ДО МЕСТА ГДЕ ПРАВИ ГНЕЗДО.

ЦРКВА САН ВИЛ ФРЕН

ИЗ АБВИЛА, У ФРАНЦУСКОЈ, СТОЈИ НА ТЕМЕЉИМА У КОЈЕ ЈЕ УКОПАНО НА СТОТИНЕ СТАБАЛА БУКВЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● јапански социолози мерили су угао традиционалног наклона којим учтиви Јапанци поздрављају једни друге. Утврђено је да се запослени клањају шефу дубином од 45°, клијентима или купцима под 30°, а за колеге је доста и 15°.

●●● двадесетосмогодишњи француски алпиниста Ален Естев више се не пење на највише планинске врхове света већ се на њих – спушта са неба. Недавно је са висине од 7500 метара скочио падобраном на перуански врх Уаскарана у Андима висок 6768 метара. Скок се умало није завршио трагично због јаког ветра.

●●● данас на Земљи има више од пет милијарди људи а по мишљењу француских научника из Института за демографска испитивања, откад се појавио људски род на свету се родило укупно 80 милијарди људи.

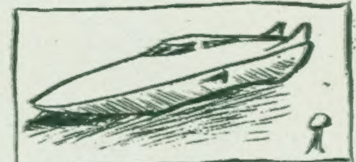
●●● амерички научници с Универзитета Висконсин успели су да одгаје нову врсту праве супер шаргарепе. У поређењу с обичном на коју смо навикли она садржи пет пута више бета-каротина из којег људски организам издваја витамин А.

●●● у целом Исландском институту за међународну безбедност и војне послове у Рејкјавику запослен је један једини човек. „Што се мање људи бави војним пословима, међународна сигурност је већа”, каже директор и једини сарадник ове организације.

●●● каросерија новог тркачког аутомобила који су направили стручњаци Центра за брзинске рекорде у Минесоти (САД) начињена је од синтетичких стаклених влакана. То је права ракета на точковима: аутомобил дугачак 9 метара, који покреће реактивни мотор, развија брзину од 650 километара на сат.

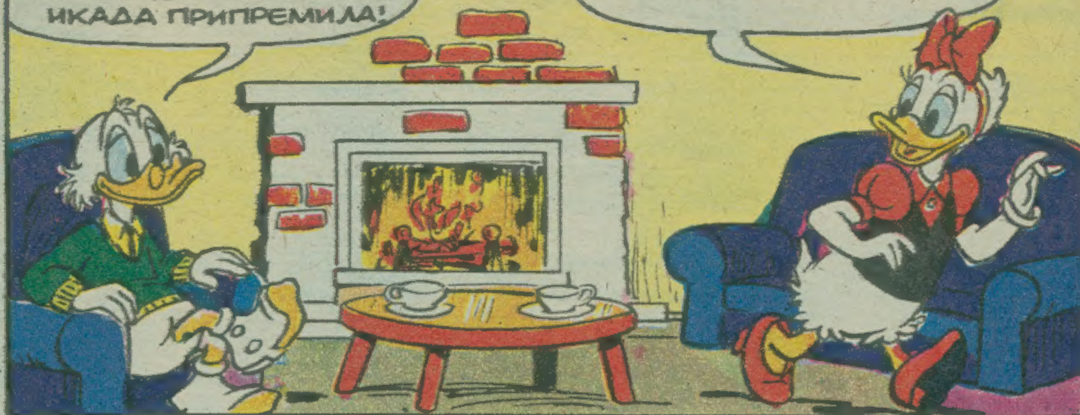

●●● на такмичењу у брзини летења поштански голуб Енглеза Џона Дона полетео је из француског града Нанта с тим што је требало да се врати у свој голубарник у Арунделу, градићу на југу Енглеске. Међутим, он је нетрагом нестао. Петнаест дана касније зазвонио је Донов телефон – звао је рибар Џозеф Ворд из Канаде на чији се чамац спустио потпуно клонуо голуб. Рекордер је ових дана долетео кући – авионом.

ПАЈА ПАТАК

ОВО ЈЕ БИЛА НАЈБОЉА ВЕЧЕРА КОЈУ СИ ИКАДА ПРИПРЕМИЛА!
ХВАЛА ВАМ, СТРИЧЕ! ЗАИСТА МИ ЈЕ ДРАГО!

МНОГО ТИ ХВАЛА ШТО СИ СЕ ТОЛИКО ТРУДИЛА!
МОЛИМ, И ДРУГИ ПУТ!

ДРУГИ ПУТ?! РЕЦИ МИ, КОЛИКО ТИ ЈЕ ВРЕМЕНА БИЛО ПОТРЕБНО?
ЧЕТИРИ - ПЕТ САТИ!

ЧЕТИРИ САТА? ПА, МЛАДА ДАМО, ОДСТАД ТИ ВИШЕ НЕЋУ ДОЗВОЛИТИ ДА СЕ ТОЛИКО МУЧИШ!

УБУДУЋЕ ЋУ ТИ ПОСЛАТИ МОЈУ КУВАРИЦУ! НЕКА СЕ ОНА ПРЕЗНОЈАВА УМЕСТО ТЕБЕ!

ОХ! ХВАЛА ВАМ, СТРИЧЕ!
А ТИ ЋЕШ ЗАТО ВРЕМЕ БИТИ У КАНЦЕЛАРИЈИ!

ЗАМИСЛИ, МОЛИМ ТЕ! ДАНАС ЈЕ ПРОКЕРДАЛА ЧЕТИРИ САТА!
5-7

ВАЖНО ЈЕ ЗВАТИ СЕ

ПЕНТАГОН ЈЕ ИЗАБРАО ИМЕ

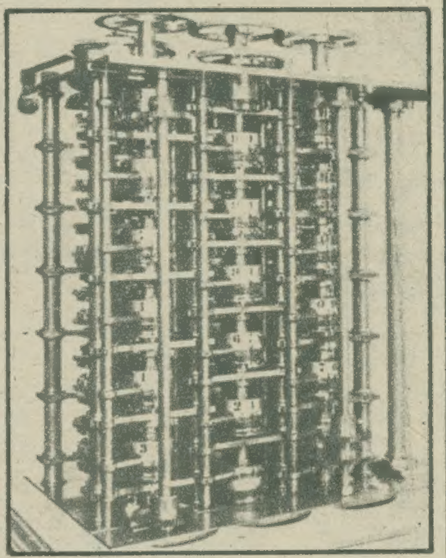

Осамнаестогодишња Ада Бајрон на дан званичног уласка у друштво. Ова слика налази се у Британском музеју у Лондону

Леди Лавлејс, кћерка славног енглеског песника Бајрона, дала је све од себе да помогне Чарлсу Бебиџу, оцу рачунске машине од које потиче модерна информатика

АДА

Имена готово свих програмских компјутерских језика су такозвани акроними, вештачке скраћенице састављене од почетних слова или почетних слогова неке сложене речи или више речи. На пример: FORTRAN (Formula Translation = превођење формула); COBOL (Common Business-orented Language = општи пословно оријентисани језик); BASIC (Beginners All-purpose Symbolic Instruction Code = универзални симболички инструкцијски код за почетнике)...

Један од првих модела Бебиџове диференцијалне машине за израчунавање полинома. Коначна верзија никада није усавршена нити завршена

Али, виши програмски језик развијен по налогу Америчког министарства одбране, који је стандардни рачунарски језик америчке војне индустрије, зове се ADA и то по крштеном имену Аде Лавлејс, рођене Бајрон, веома оригиналне личности научног света Британије у првој половини 19. века, кћерке најчувенијег енглеског песника лорда Бајрона.

О њој се често говори и пише као о генијалном уму, особи која је прва на свету дошла на идеју о програмирању машина за рачунање током дугогодишње сарадње с научником Чарлсом Бебиџом. Према томе, она би била први рачунарски програмер у историји. Модерна научна критика, као и приватни папири, њени и њој блиских људи, приказују је у нешто другачијем светлу.

Аугуста Ада Бајрон рођена је 10. децембра 1815. Њени отац и мајка, славни песник и авантуриста лорд Џорџ Гордон Бајрон и леди Анабела Милбенк, венчали су се 2. јануара те исте године, а када је Ада напунила четрдесет пет дана, леди Милбенк је оставила мужа и са собом однела и кћеркицу. Неколико месеци касније лорд Бајрон је напустио Енглеску у коју се више неће вратити жив.

Ада је расла као једино дете веома религиозне мајке, праве енглеске леди, крајње обзирне према свом друштвеном положају. Ипак остаје чињеница да је без колебања напустила мужа у време када је такав поступак био незамислив. Ада је целог живота била под мајчиним снажним утицајем, али је у њеним венама текла и крв одсутног оца о чијем је слободном понашању, које је толико одударало од морала енглеске аристократије тог времена, сазнала чим је мало порасла.

Детињство девојчице протекло је у знаку лошег здравља, чак и парализе ногу због чега је три године била везана за постељу. Срећом или чудом, Ада је поново проходала. Током детињства и девојаштва она није показивала неко нарочито занимање за науку. Из једног писма сазнаје се да је више волела географију него аритметику и геометрију.

Чим је Ада, већ девојка, поново проходала, њена мајка је све своје снаге усмерила на организовање најзначајнијег тренутка у животу сваке младе даме високог порекла – званично увођење у друштво. Због тога су са племићког добра прешли у Лондон где је Ада 1853. у осамнаестој години, први пут срела научника Чарлса Бебиџа.

Диференцијална машина

Чарлс Бебиџ је рођен 1791. године у банкарској породици. На Универзитету у Кембриџу истакао се као бриљантан студент, генијалан математичар и оригиналан дух, спреман да без оклевања одбаци енглеско стереотипно схватање математике и прихвати ново и боље без обзира одакле долазило.

Тако је у двадесет петој години, са пријатељима Џоном Хершелом и Џорџом Пикоком, објавио кратак трактат у коме је доказао да је Лајбницова нотација диференцијала (која се данас употребљава) далеко боља од Њутнове која је у Енглеској била светиња.

Бебиџ је увек сматрао да је, и у теорији и у пракси, да би се добили значајни резултати неопходно имати праве инструменте и да их, уколико не постоје, треба измислити. Због тога је добар део живота и посветио изради рачунских машина, цртању механичких уређаја и испитивању нових могућности симболичке логике.

У време када је упознао Аду Бајрон Бебиџ је јавно приказивао рад једног прототипа своје диференцијалне машине за израчунавање полинома која би математичарима, физичарима и астрономима послужила као рачунар онога доба.

Он је планирао да диференцијална машина, у коначној верзији, израчунава функцију чији је други извод константан, до на осам децимала. Посао оператера, када би се унела усвојена диференција, сводио би се на обично окретање ручице.

Нова математичка пророчица

Аду Бајрон је диференцијална машина одушевила, пажљиво је саслушала Бебиџова објашњења и схватила далекосежни значај таквог уређаја. У пролеће следеће године она се обратила др Кингу, свом тутору, с молбом да јој набави сву литературу која би је увела у свет математике. У то време Ада је испољила прве знаке неурозе који су се исказивали у наглим прелазима из одушевљења математиком у крајњу потиштеност.

Снагу и лепоту математике Ада је примила као нешто божанско пред чим се треба клањати и чему треба покорно служити. Када је већ ушла у суштину геометрије, алгебре и диференцијалног рачуна, др Кинг јој је обезбедио сјајног учитеља, познатог математичара Аугуста де Моргана.

Убрзо потом Ада је писала Чарлсу Бебиџу нудећи да му постане помоћник и заштитник. Али, мада је била једини наследник богате аристократске породице, она није из свог џепа финансирала Бебиџове експерименте већ је помагала да му се отворе и она врата која би му иначе као џентлмену али не и племићу, била затворена. А Бебиџу никада није било довољно новца за експерименте.

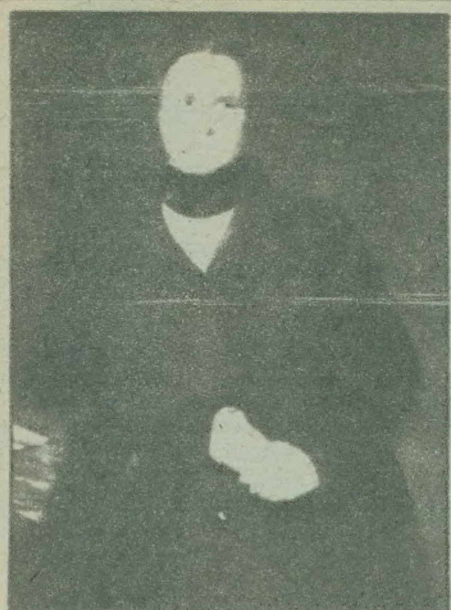
О Адиној математичкој активности из тог доба остало је дописивање са Де Морганом, њеним математичким саветником. Из тих писама се види да, без обзира што је себе називала „новом математичком пророчицом", она никада није до краја схватила структуру математике. Она је од Де Моргана тражила помоћ за не нарочито сложене задатке више математике којима није знала да приступи нити имала метод да их реши.

Аналитичка машина

Пошто га је држава помогла са 17.000 фунти, Чарлс Бебиџ је покушао да направи коначну верзију диференцијалне машине. За разлику од пробних модела који су радили сасвим добро, коначна верзија испала је сувише тешка и сложена. На њој није било могуће завршити било које започето израчунавање јер се механизам, од силног окретања и трешења, напросто распадао.

Бебиџ је, најзад, остао без новца и његова диференцијална машина никада није усавршена и као таква завршена. Захтеви конструкције превазилазили су технолошке могућности времена и генијална замисао није могла да се оствари.

Научник се, ипак, није предавао и користећи се стеченим искуством даље је развијао своју идеју. Резултат је био пројекат за такозвану аналитичку машину која се данас сматра претечом савременог рачунара. Ова маши-

Енглески математичар и проналазач Чарлс Бебиџ чија се аналитичка машина сматра претечом модерног компјутера

на је имала универзалну намену уз примену одговарајућег, променљивог упутства за рад – односно програм – убушеног на папирну траку.

Аналитичку машину, предвиђену да ради на парни погон, чинили су: 1. Улазна јединица за учитавање упутстава за рад и података који се обрађују; 2. Меморија са 1000 регистара од којих је сваки могао да чува по један 50-цифрени број; 3. Аритметичко-логичке јединице за извођење тражених операција; 4. Излазне јединице за штампање резултата обраде.

Велика идеја Чарлса Бебиџа о универзалној машини, аналитичкој машини за обраду података остала је заборављена пуних седам деценија по његовој смрти.

Она није заборављена

Што се тиче Аде Бајрон, њен једини практичан допринос Бебиџовом раду, осим доживотне подршке, био је превод кратког есеја италијанског математичара Менабрее о функционисању диференцијалне машине. Нема говора да је она на било који други начин учествовала у идејама за аналитичку машину и никако није тачан податак да је била програмер.

Ада је до краја живота писала Бебиџу називајући себе његовом добром вилом и доста је необично што је научник његовог калибра, професор математичке катедре која је некада припадала Исаку Њутну, пристајао на све каприце ове драге и осетљиве, али свакако и неуротичне, девојке из највиших аристократских кругова и тако рећи захваљивао јој на генијалној подршци.

Однос између Аде Бајрон и Чарлса Бебиџа није био љубавни и није се променио ни када се она удала за настраног лорда Лавлејса, ни пошто је родила троје деце која је нису претерано занимала. Остаје чињеница да је Ада другговала с највећим енглеским научницима 19. века, али само захваљујући пријатељству с Бебиџом, никако личном доприносу науци.

Ада је после рођења деце поново почела да поболева, вероватно на нервној бази, од болести које су нагло долазиле и још брже пролазиле. Те бољке су јој задавале и физички бол па је често прибегавала опијуму и морфијуму, средствима помоћу којих се тада лечила највиша класа.

Око 1849. године постепено је напустила бављење математиком и заинтересовала се за клађење и хазардне игре. Често је писано да је математичко знање, тачније рачун вероватноће и статистику, примењивала за коцкарским столом. Једина истина је да јој тако нешто није ни падало на памет и да је по коцкарницама проћердала готово цело наследство.

Измучена и физички и психички Ада Лавлејс Бајрон је 1852. године умрла од тумора који је прекасно откривен. Имала је само тридесет седам година. Није била геније, али се, макар и аматерски, бавила науком, што се у њено време није сматрало женским послом и што јој је донело и доста невоља.

Данас би јој било бескрајно драго што није заборављена као и што није остала позната ни као леди ни као Бајронова кћерка: у Пентагону важи само ада, програмски језик који америчка војска користи приликом паралелне обраде података, процесног управљања и комуникације.

Б. Дожић

ПРЕЖИВЕЛЕ НЕСРЕЋЕ НА ОСТРВУ „СРЕЋЕ"

Дама више није сама

Камена белина Госпе од Шркпјела, заједно са комшијским, у чемпресе утонулим острвима Светог Ђорђа, прави је драгуљ Бококоторског залива. На њему се чува најбогатија збирка сребрних заветних плочица (ex-voto) на свету...

Историјске читанке упорно преносе новим генерацијама како је Петар Велики, руски самодржац који је своју земљу покушао да приближи Европи, предано обилазио скандинавска бродоградилишта и у њима често радио и најтеже физичке послове. Све зарад сопственог наука и вере да је развој поморства пречица којом се стиже у средину старог континента. Бајковити описи његовог тадашњег самопрегора постали су образац за причу о владару неповратно загледаном у будућност свог народа.

Обрвани неизвесношћу оног сутра, ми смо често затурали оно што је било јуче. Лепше су нам, и вероватно безболније, биле приче о историји других народа и њихових челника. Пераст је згодан пример за сведочење. Наиме, тек недавно је у овом прелепом градићу подигнута биста Марку Мартиновићу, човеку који је племиће Петра Великог учио навигацији. Још

Причаоница изнад проповедаонице: заветне плочице у цркви посвећеној Узнесењу Богородице

На Госпи од Шкрпјела налазе се најстарије оргуље код нас, црква је осликана са 68 дела нашег најзначајнијег барокног уметника Трипе Коколље, а ту се угнездила и најбогатија збирка сребрних заветних плочица у свету

ваља рећи, за оно мноштво које то не зна, да је овде радила прва поморска школа у словенском свету, те није необично што се Пераштанин Матија Змајевић и данас у свеколикој руској флоти сматра једним од њених најбољих заповедника.

Пераст је, дакле, од давнина био окренут умешности освајања мора. А кад се мора ни мора нису чинила непремостиву препреку за отимање живота. На осетљивој граници између Турске и Млетака некадашњи становници градића насупрот теснацу Вериге добили су посебну привилегију да буду чувари ратне заставе адмиралског брода Републике Светог Марка „Гонфалонеа" па и носе титулу гонфалонијера, односно оних који су у биткама животом бранили заставу.

Бекство једне иконе

Хронике су сведоци бројних подвига пераштанских помораца. Ређају приче о јунаштву грађана који су 15. маја 1654. одбранили Пераст од турске најезде, о браћи Ивановић што су надмудрили далеко бројније пиратске галије, сведоче о борбама капетана Ивана Бронзе. Колико ли је тек оних који – положајем или чиме другим – нису успели да се сместе у летописе а својом одважношћу и домишљатошћу добрано су допринели да Пераст дуго буде један од најмоћнијих градова на јужном Јадрану.

Белег о себи и свом трајању оставили су у цркви на малом вештачком острву Госпа од Шкрпјела. И то уз помоћ сребрних заветних плочица (ex-voto) које су у облику фриза складно уклопљене у раскошну унутрашњост грађевине. Њихов број се зауставио на 2500 комада непроцењиве уметничке и културне вредности и представља највећу збирку на свету.

Иначе, ex-voto је, кажу енциклопедије, назив за заветни дар (слика, кип, накит и др.) божанству, Богу, Богородици, неком свецу или цркви у знак захвалности за срећан исход путовања, излечење болести, доброчинство или испуњење неке жеље са уписаним текстом завета. Госпа од Шкрпјела је, узимајући у обзир број заветних дарова – поред сребрних плочица ту је и 55 слика – водила рачуна о молбама мештана.

Легенда каже, а препричава је сестра Розамунда, да је острво Госпа од Шкрпјела настало кад су два брата рибара на хриди, стени, шкрипу, шкрпјелу – два и по километра од Пераста – пронашла икону Госпе. Живописни предмет је потом побегао у месну цркву у Перасту и ту се, за извесно време, склонио. Розамунда, данашњи чувар острва сред Бококоторског залива (заједно са сестром Софијом), вели да је тако нешто и могуће и немогуће, али је сасвим извесно да Госпа од Шкрпјела није настала случајно, да нека тајна веза ипак постоји јер Пераштанима ни на крај памети није било да без разлога усред мора праве острво и на њему цркву.

Историја, пак, бележи да је острво стварано скоро триста година (1452–1740), и то углавном од ислужених или заробљених галија које су, натрпане камењем, ту потапане. Тај обичај поштује се и данас па се свакога 22. јула – у време тзв. фашинаде – барке из Пераста напуне камењем, оките зеленилом, повежу конопцима и на весла, само мушкарци, крећу према острву Блажене Девице. Стотинак метара близу отока коноп се дреши и камење баца у море, као пре више од пола миленијума.

Лука за после ломова

Историчар Мирослав Монтани, који је пажљиво проучио сребрне заветне плочице назвавши их архивом помораца, исписао је да су мотиви слични онима на заветним сликама помораца (прошле године у броју 1916 Забавник је писао о маленој и драгоценој збирци која се чува у Ровињу). Разлика је у њиховој изради. Јер, плочице захтевају кудикамо вештију руку код технике избијања на лиму, и то на малом комаду, него што је сликање на платну. На лиму дебљине од 0,5 до 1 mm, а на простору не већем од десетак квадратних центиметара, ваљало је сместити цео један догађај.

Једрењаци поломљених јарбола, разбијени о стење, насукане галије, орахове љуске сред невремена и страховито великих таласа, спасавање посаде, пожари... својеврсна су причаоница искована у сребру. У левом или десном горњем углу по правилу је лик Богородице која се, ето, смиловала на невољнике и довела их у луку спаса. Ту су и имена, често само иницијали и којекакве скраћенице, оних који нису прекршили обећање у невољи дато Госпи.

Прикуцане једна уз другу у више редова, ове сребрне заветне плочице чине широку врпцу која тече са леве и десне стране унутрашњости цркве преко ограде певнице и својим уметничким вредностима, тврде стручњаци, далеко надмашују сличне збирке у Италији, Француској, Шпанији. Из простог разлога што су заветне плочице у тим великим поморским земљама рађене у великим количинама, безмало серијски, по шаблону. Овдашње су настале у которским златарским радионицама мајстора који су обележили читаву једну епоху.

Плочице су, поред осталог, и изузетно вредно учило за многе наше историчаре поморства. Како су некада изгледали разни типови једрењака – тартане, шамбеци, фрегадуни, караке, каравеле, наве и слично – они забављени далеком прошлошћу могу да виде на овдашњим сребрним заветним плочицама. На жалост, због беспарице, тек – очишћена је половина плочица на које се наталожило време. Остаје загонетка да ли ће време које долази имати обзира према оном што је прошло.

Све у свему, више је него згодно кад се историја једног краја испише у сребру. Песник Франо Алфоревић је, можда и због тога, забележио да је острво Госпа од Шкрпјела „посљедња лука у којој је тако добро послије животног лома".

Петар Милатовић

ГУТАЧИ ПЛАСТИКЕ

Мука с микроорганизмима је у томе што просто не знају када да престану с јелом. Идеалан пример су гљивице чију способност био разграђивања пластичне амбалаже управо испитују у САД. Пошто се испоставило да су молекули који улазе у састав пластике превелики, и што се гљивица тиче неукусни, истраживачи су одлучили да амбалажу засладе скробом не би ли им тако отворили апетит. Ствар је успела, само што је скроб знатно ослабио грађу пластике услед чега је постала изузетно осетљива на влагу. Гљивице нису имале замерки. Злушно су јеле амбалажу, а затим прелазиле на храну која се налазила унутра.

Пошто циљ истраживања није био да се по полицама самопослуга нађу паковања која наочиглед купаца постепено ишчезавају заједно с оним што је у њима, директор Истраживачког центра за органске материје и полимерске супстанце Универзитета Перђу у Индијани покушао је да нађе неко друго решење. Окренуо се испитивању хемијских супстанци које би разграђивале молекуле пластике, а да при том ова не изгуби неопходну отпорност на влагу. Могуће је да ће откриће до кога је дошао означити почетак револуције у индустрији биоразградљиве амбалаже.

Тиме што је скроб заменио ацетатом целулозе, добио је стабилну пластичну масу код које процес разградње почиње тек пошто се нађе у природи, тачније на ђубришту. Ствар је у томе што је за разградњу ацетата целулозе потребно да он дође у додир са извесним хемијским материјама које се налазе у земљишту. Тек тада ацетат разбија молекуле пластике на залогајчиће сварљиве за гљивице и гозба може да почне.

ХАМБУРГЕРИ, ЧУВАЈТЕ СЕ!

Гајењем печурака на одређеној температури и коришћењем нарочитих техника наводњавања, јапанска компанија „Кабушикиканша Акита" успела је да добије печурку величине хамбургера која уз то још има и укус бифтека.

Према речима Масанао Кубоа, директора производње бифтек-печурака за јапанско тржиште, споре печурке култивишу се између 40 и 50 дана, када достижу врхунац зрелости, ароме, укуса и хранљивости. Даље је све лако: убереш их, бациш на роштиљ и – добијеш безмасни и нискохолестеролски гурманлук коме нећеш одолети чак ни ако си заклети месождер. Бифтек-печурке при том садрже велики број витамина и минерала који улазе у састав говеђег меса, али зато неупоредиво мању количину протеина.

Продаја на јапанском тржишту предвиђена је за септембар, а први дегустатори биће посетиоци токијских ресторана. Компанија још није одлучила да ли ће хамбургер-печурке извозити и у САД, али се већ зна како намерава да извезе технологију у друге земље света.

Да ли је америчка индустрија производње говеђег меса можда забринута због јапанске печурке? „То би могло да занима оне којима говедина није доступна. Лично не верујем да ће имати велику прођу у САД", каже Џенет Вилијамс, представник америчког Савета за производњу говедине. Важно је да човек сам себе умири. А шта ћемо са свеамеричком помамом да се једе само нискокалорична, нискохолестеролска и, уопште, искључиво здрава храна?

ОРГАНСКИ ПЛОЧНИЦИ

Шта додати бетону да би био чвршћи? У случају „Инобата", мале али предузетне фирме из Ајгиљона у Француској, потребна је само одговарајућа количина сушене животињске крви.

„Инобат" потребну крв купује од кланица, суши је док се не претвори у прах, а затим меша са две врсте целулозних додатака. У додиру с водом молекули протеина из крви кристалишу у мехуриће који се стврдњавају док се цемент суши. Захваљујући овим учауреним мехурићима бетон је знатно лакши, а како су они још и равномерно распоређени (што није случај са осталим врстама бетона код којих су мехурићи ваздуха насумице разбацани), ајгиљонски бетон је за 40 процената чвршћи од својих неорганских конкурената.

ПУСТИЊА, СТОП!

Не зна се још сигурно да ли дрвеће може да заустави ширење пустиње у Сахелу, у Африци. Енглез Чарл Теп, млади стручњак за пољопривреду и шумарство, верује да је то могуће и све своје наде полаже у биљку звану нем (Azadirachta indica).

Ово дрво не расте брзо, може да се поткресује, доброг је квалитета, изврсно сагорева и из његовог семена добија се један од кориснијих пестицида. Међутим, најзначајније је то што од њега могу да се начине и бране против пешчаних наноса. Међународна организација за помоћ такозваним земљама трећег света имала је то у виду кад је, својевремено, прихватила предлог Чарлса Тепа, једног од својих стручњака.

Засађивање нема започето је још 1974. тако да се дрвореди већ протежу у дужини од преко 300 километара. Пешчана долина која је пре само 30 година била пуста претворена је у плодно земљиште на коме се 35.000 сељака бави пољопривредом, а да при том не ремети природну равнотежу.

Илустровао: Предраг Милићевић

ИСТИНА ЈЕ У МАТЕМАТИЦИ

Како је Питагора постао светац

Сви знају шта је Питагорина теорема. Али, да ли знате да је њен творац у почетку мало марио за школу. Више га је занимало „набацивање" мишића и борилачке вештине, па је једно време у старој Грчкој био вема цењен атлета

Чудан је био живот и пут Питагоре, великог грчког филозофа и математичара, рођеног на острву Самосу 592. године пре наше ере.

Како је био син каменоресца, највише времена проводио је помажући оцу. Захваљујући том напорном послу, Питагора се развио у складно грађеног момка. А када је још мало очврснуо, почео је да се опробава и у борилачким вештинама. Убрзо је постао уважен атлета што се код старих Грка изузетно ценило.

Једног дана, сасвим случајно, чуо је беседу филозофа Ферекида и одушевио се његовим схватањима о бесмртности душе. Тај сусрет је одредио Питагорин живот. Грчка ће изгубити талентованог атлету, али ће добити филозофа чије учење и данас живи међу људима.

Питагора је решио да постане Ферекидов ученик. Није се одвајао од свог учитеља. А када је Ферекид умро, он је кренуо у свет да упозна друге народе.

У Мисиру је од свештеника сазнао најскривеније тајне њихове вере, у Месопотамији је упознао мудрост мађионичара а у Вавилону видео пророка Данила са којим је чак и разговарао. Посетио је и Крит где је друговао са мудрацем Епименидом. Обишао је многе земље на Истоку и на крају одлучио да се настани у Кротону, у јужној Италији која се у то доба називала Велика Грчка. Ту је основао школу и почео да предаје филозофију.

Убрзо се глас о њему, као изврсном учитељу, далеко прочуо. Ученици са свих страна долазили су да слушају његова предавања, али су их још на првом кораку сачекивала Питагорина строга правила. Многи су се враћали кући погнуте главе – није било лако постати ђак чувене школе.

Да би ове младиће чврсто везао за себе, Питагора је смислио посебна искушења. Чим би неки стигао у његову школу и изразио жељу да слуша предавања, филозоф би с њим прво поразговарао. Најчешће о сасвим обичним стварима. И тако, кроз причу, оценио би, рецимо, да ли је момак ћутљив или је склон брбљању и одредио услове за пријем у школу. Онај који мало прича морао би две године потпуно да ћути, уста да не отвори пред учитељем, а говорљивији би морао пуних пет година да држи затворена уста.

Ко издржи Питагорин први тест, био је примљен у школу.

Други услов био је лакши. Ученик је морао да се одрекне свог богатства и будућег наследства. Све што има морао је да преда учитељу, тако да би сви заједно могли да живе у некој врсти задруге.

Лира за смирење

Питагора је, прича се, био веома строг учитељ. Једном је неког ученика жестоко изгрдио пред осталима. Младић није могао да поднесе ову срамоту и љутњу свог учитеља па се убио. Од тада филозоф више никога није јавно прекоревао. Позвао би ученика насамо и упутио га шта треба да исправи.

У школу није примао свакога. Један младић се толико увредио што га је велики филозоф одбио да је запалио кућу у којој се Питагора склонио са десет својих ученика. Филозоф и тројица младића успели су да се спасу, док су остали настрадали.

Геометрија и аритметика су, сматрао је Питагора, науке које утичу на развој ума, јер се помоћу њих човек припрема да опажа и схвата велике истине. Зато се неколико сати сваког дана одвајало за изучавање ових наука. Тада је и настала чувена Питагорина теорема.

Волео је и ценио музику. По његовом мишљењу, свет је настао из хармоније коју музика, првенствено лира, успешно подражава. Зато је ученике терао да рано устају и свирају лиру како би пробудили ум и били орни за рад. Лира је следовала и пред спавање. Тада су из ње излазили умирујући тонови који успављују. Звук лире, говорио је филозоф, смирује бурне мисли.

Велики учитељ је знао да само говорење није довољно да би се људи освојили. Кад год би имао нешто важно да саопшти народу, одлазио би у једну пећину, затварао се и ту остајао неколико дана. За то време није чак ни јео. А када би му лице постало потпуно бледо а очи црвене и испијене, излазио би напоље. Изгледао је као да је дошао „с оне стране живота". Људима се чинило да им се обраћа биће које не припада овоземаљском свету већ да слушају божански глас. Слушали су га као пророка.

Пет заповести

Питагора је много држао до морала и вредности у животу. Мушкарцима је саветовао да поштују своје жене, да се клоне љубавних авантура, а жене убеђивао да је њихов најлепши украс – смерност. Децу је учио да поштују родитеље и старије особе. А да би сви били срећни и задовољни, треба живети умерено и штедљиво.

Често је говорио: „Човек мора да се бори против пет ствари у животу: против болести, незнања, страсти, против борбе за власт и неслоге у породици."

Саветовао је свима да чине добра дела јер „Ко је користан ближњима и ко им говори само истину, тај поседује најлепши дар који небо може да понуди човеку".

Питагора је веровао да душа, после смрти, прелази у неко друго тело, било човека или животиње. Он сам уверавао је свет око себе да се сећа у којим је све телима до сада био док није постао филозоф. Због тог веровања запретио је ученицима да не смеју да једу ништа што је претходно живело. Прича се да се Питагора хранио само медом и колачима од меда.

Често је волео да изненађује и збуњује људе па је своју науку почео да излаже у загонеткама.

Они који су успели да га схвате и одгонетну шта жели да им каже, бескрајно су му се дивили. Али, било је и много оних који нису ништа разумели, а опет су му се дивили говорећи да само највиши ум може тако да прича.

Питагора је живео скоро сто година. А када је умро, његова кућа је претворена у храм. И још дуго после његове смрти, када би неко упитао Питагорине присталице зашто мисле на овај а не на онај начин, спремно би одговарали: „Тако је мислио и наш учитељ".

К. А.

Илустровао: Асканио Поповић

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

200 КУГЛИ, МОЛИМ!

Није чудо што је пред једном посластичарницом у Истри гужва до касно у ноћ – Исмаил Балили и његов сладолед висок два метра (!) могу у Гинисову књигу рекорда!

Већ на први поглед, мада с леђа, види се да је господин пред нама добро зашао у године које најрадије називамо зрелим. Упркос томе, одлучно корача по клизавом камену којим је поплочана главна улица Пореча, чувена Декуманова, бришући повремено зној са чела. Господин странац очито, и не помишља да овде није тешко угануги ногу, већ помно гледа исечак из новина и тражи. Слутимо исто што и ми.

Понедељак је, подне само што је откуцало, а у Декумановој, испуњеној светлошћу и врелином, осим њега и нас мало кога има. Примичемо се крају улице, оном ближе риви, кад господин пред нама нагло стаје. Коначно, ту је!

– Ох, мајн гот, већ три сата базам по Поречу тражећи те – каже победоносно машући испред носа оним новинским исечком младићу невиђено светлих смеђих очију. Застајемо и ми. То је и „наш човек". Чест гост разних европских телевизија, [illegible] насловних страница светских новина. О њему се прича и – препричава. А он, наш човек, ни филмска, ни тв, ни естрадна звезда, није ни новинар на гласу, ни политичар, није научник такође. А познат јесте, и те како. Због тога има и понуда за филм.

Сладолед-шоу

– [illegible] – каже. – Мајн [illegible] не кажем да [illegible] интервјуи, снимања. Није мала ствар кад енглески BBC за две године прави [illegible] репортаже. Лепо је и снимати спот са Марином Перазић, добити понуду за филм, али, најлепше је када ти негде напољу, у туђини, приђе наш амбасадор и честита. А мени се то догодило више пута. Први пут у Холандији 1981. Тамо је тада наш амбасадор био Звонимир Костић.

Чему то Исмаил Балили, како се иначе зове наш човек, дугује толику популарност? Сладоледу, гласи одговор. Можда не најбољем на свету, али добром у сваком случају и – највећем. Високом око два метра. Жива истина! Исмаил може, то што други не могу: да у један корнет сложи и хиљаду ледених кугли! У причу чак и двоструко више. Не верујете? Мо[illegible] [illegible] док вичу „Ох!" и „Ах!" може да улети кугла у уста. Исмаил је непогрешив [illegible].

– Чак и када се погреши, људи се не љуте. Забављају се, уосталом, зато и долазе код мене. [illegible] рекламе [illegible]. Постао сам познат у свету – додаје уз смешак.

Корнети, фигурице, заставице...

Колико, види се и из следећег примера. Један његов суграђанин отишао је на операцију у Вашингтон. И, већ приликом прве визите хирург [illegible] је требало да га оперише [illegible] је да ли познаје тог Исмаила што прави велике сладоледе. На чуђење Поречанина одакле зна за њега, одговорио је: „Из новина!" У том тренутку, причао је касније Исмаилу кога је знао само из виђења, био сам на тебе поносан као да си ми брат.

Добро, питамо, а како је све то кренуло, ти велики сладоледи, па разне фигуре, шоу-представе?

– Још са 12 година почео сам да правим сладолед, било је то у Љубљани где смо тада живели. Онда је отац одлучио да се преселимо у Пореч. Завршио сам школу. Пореч је постао туристичка мека, посла је било али и – конкуренције. Брзо сам схватио

Исмаил са сладоледом од 196 кугли

Врео јулски дан спречио је Исмаила Балилија да направи сладолед од два метра

Гусан од сладоледа

200 кугли, молим!

да није довољно само стајати иза шанка и продавати сладолед ма како добар био И други посластичари у Поречу праве добар сладолед. Требало је нечим привући људе. Онда сам, сасвим случајно, чуо за посластичара из Ровиња који је научио да жонглира са куглама. То је то, помислио сам, али пре него што сам стигао да одем да видим шта он све ради, умро је.

Баш некако у то време у руке ми је доспео немачки часопис у коме је писало о неком посластичару који је успео да у један корнет нанижe 150 кугли. Ја могу више, рекао сам И, тако је кренуло. Сложити 500 кугли у један корнет није нимало једноставно не само због тога што се сладолед брзо топи него и зато што су те кугле тешке неколико килограма а треба их држати више од сата.

Да сложи 268 кугли Исмаилу је, за представу коју је приредио за нас, требало 46 минута.

– Лакше је зими – каже. – Тада је температура, наравно нижа и сладолед се спорије топи. Онда могу да направим сладолед висок два метра. Лети то и не покушавам, али зато правим разне фигуре уз помоћ воћа, корнета, фигурица заставица. И то је привлачно

Да је у праву, показала је гужва која се створила пред његовом посластичарницом док је позирао нашем фото-репортеру. Очи су се шириле од изненађења, не само деци. Све време, под сунцобраном у башти, господин с почетка наше приче уживао је у дуплој порцији шпагета на нула степени. То је последњих година хит. Да ли због тога што необично подсећају на праве или зато што ванила са свежом јагодом одлично паше у вреле дане, не знам. Али знам шта је то прошле године на Туристичком сајму у Будимпешти помогло да у конкуренцији 280 учесника победи баш наша земља. Исмаил и његов сладолед за Гинисову књигу рекорда

О. Вукадиновић
Снимио: **Љ. Патрногић**

МУЗИЧКИ ГИНИС

У историји су познати многи владари који су били веома музикални, свирали по неколико инструмената а неки чак и компоновали. Краљеви, цареви, кнежеви, грофови, бавили су се, поред државничких послова и управљања поседима, и музиком.

Енглески краљ **Ричард I** (1157–1199) учествовао је у више династичких ратова, уз француског краља и немачког цара водио је трећи крсташки рат и захваљујући великој храбрости стекао ласкави надимак Лавље Срце. Али, био је исто тако познат и по својој музичкој надарености и важио за једног од најчувенијих средњовековних трувера – песника и музичара. Његове композиције представљају и најраније записана музичка дела сачувана до данас. Међу њима је највише балада.

Фантазије и одсечене главе

У 13. веку шпански краљ **Алфонсо Мудри** (1221–1284) написао је чак 420 песама које чине збирку „Кантиге свете Марије”. То је најзначајније дело шпанске средњовековне музике. На његовом двору ове кантиге су певали професионални музичари уз инструменталну пратњу, а чије искључено да их је изводио и сам краљ Алфонсо. Од 420 кантига 40 су лирске похвалнице а остале имају епски карактер. Мелодије Алфонса Мудрог су разноврсне неке су сличне народним песмама, неке су у трубадурском стилу, а поједине подсећају на мотете, црквене песме у више гласова, или грегоријанско, црквено једногласно певање.

Када се помене енглески краљ **Хенри VIII**, сурови апсолутиста, многи обично помисле на бројне бракове и жене које је погубио. Мало је познато, међутим, да је овај окрутни владар одлично свирао лауту и клавикорд и написао тридесетак композиција – дворских песама мотета, миса и инструменталних дела. Управо је Хенри VIII један од првих композитора који су писали инструменталне фантазије. Композиције су му оригиналне, свеже и дотеране. О његовој љубави према музици говори и чињеница да је поседовао колекцију од близу 400 инструмената. Намеће се, наравно, питање: да ли је то онај исти краљ пред чијим су ногама падале одсечене главе, који је немилосрдно прогонио сељаке са земље и погубио Томаса Мора, оснивача утопијског социјализма?

Елизабета I, кћерка Хенрија VIII и Ане Болен, такође је била велики љубитељ музике, по њој се чак читав један период у енглеској музици назива елизабетанска епоха. Елизабета I окупила је око себе многе познате музичаре а енглеска музика доживела је у то доба врхунац који никада више неће достићи. Поред тога што је добро свирала вирџинал – помодни инструмент свих младих девојака – краљица се залагала и за одржавање разних музичких приредби и популаризацију музике у грађанском сталежу. У то време свако ко није свирао бар један инструмент изазивао је подсмех у друштву. Поред тога, под њеном владавином све више се штампају музичка дела. Захваљујући управо Елизабети I до нас је стигло преко 600 композиција енглеских вирџиналиста, које је и она свирала. А вирџинал је, по некима, и добио овај назив зато што га је свирала неудата Елизабета – дакле вирџина (девица).

Музикални апсолутиста

И **Луј XIV**, познатији као Краљ Сунце, необично је волео музику. Још од своје пете године учествовао је у дворским балетима и играо уз звуке виолине Жана Батиста Лилија, композитора италијанског порекла, у то време првог човека не само музичког живота двора него и Париза уопште, касније и целе Француске. У средини у којој је музика цветала шта је, дакле, могао краљ него да јој се потпуно посвети? Свирао је – гитару, учио лауту, чембало... Међутим, племенити звуци нису смекшали Лујево апсолутистичко срце па је и музички живот Француске био под његовим будним оком. Основао је балетски ансамбл, нову оперу, преуредио дворску капелу и поставио Лилија за врховног надзорника музике. Нико други није смео да приказује дела са певањем и свирањем нити да запошљава више од два певача и шест инструменталиста. На двору је основао камерни и црквени ансамбл, као и оркестар коњичке гарде, за које је искључиво краљ одабирао уметнике. Поред тога, Краљ Сунце помно је изабирао либрета за Лилијеве опере и лично се старао о музичком

ХЕНРИ ОСМИ БИО ЈЕ КОМПОЗИТОР!

Окрутни енглески краљ, кога памтимо по супругама које је погубио, свирао је лауту и клавикорд

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубовац

образовању своје деце. Стално је био окружен музиком и музичарима и учествовао у Лилијевим операма и балетима као изванредан играч.

Одличан композитор и извођач на неколико инструмената, нарочито чембалу, био је и **Леополд I,** аустријски цар и краљ Угарске и Чешке. Написао је 20 мотета, десетак ораторијума, пет реквијема, три кантате, 9 опера и неколико интермеца, као и нека оркестарска и камерна дела. Стручњаци тврде: „Композиционо-техничка спремност Леополда I била је на нивоу професионалног музичара". За време његове владавине Беч је постао истакнуто средиште оперске уметности. Ту је, царевом заслугом, у другој половини 17. века изведено више од 400 нових италијанских опера. Дела Леополда I била су својевремено толико цењена да су многи композитори писали и варијације на његове теме.

Ко то виче: браво?

Најмузикалнији владар, у историји свакако је био пруски краљ **Фридрих II Велики** (1712–1786). Иако типичан представник пруског милитаризма и освајачке политике, владао је донекле у духу просвећеног апсолутизма. Био је и веома плодан писац, окупљао је филозофе, књижевнике, уметнике, неко време код њега је живео чак и Волтер. А музиком је почео да се бави од најранијег детињства показујући изразиту музичку надареност. Постао је прави виртуоз на флаути и добар композитор.

Иако је музику сматрао само пријатним занимањем, у Фридриховој заоставштини налазимо 121 сонату за флауту и континуо, четири концерта, четири свеске вежби и неколико оперских арија. Али апсолутизам његове владавине огледао се, као и код Луја XIV, и у музици, додуше на велику радост народа. Под Фридриховим надзором у школама се унапређује музичко образовање и гради нова зграда опере у коју је могао да уђе ко год жели, без улазнице, под једним јединим условом: да буде пристојно одевен. За време представе краљ је, за сваки случај, седео поред диригента и будно пратио извођење. Певачима је, под претњом телесне казне, забрањивао забушавање и скраћивање улога. Неуморни Фридрих приређивао је свако вече концерте којима је морао да присуствује читав двор, али по краљевој изричитој наредби нико није смео да изражава дивљење. Једино је Кванц, његов учитељ флауте, имао посебну дозволу да после сваког става узвикне „Браво!".

Фридрих је свирао искључиво своја и Кванцова дела и нико други није смео да их изводи или штампа. Краља је пратио изврстан оркестар за који је он сам позивао музичаре из Немачке, Чешке, Аустрије и Италије. Довео је на свој двор познате композиторе тога доба и основао такозвану берлинску школу. Једном приликом позвао је и Јохана Себастијана Баха и задао му да импровизује необичну тему – управо ону по којој је велики немачки мајстор написао чувену „Музичку жртву".

Па, ако је и од крунисаних глава, доста је, да не кажемо много.

Драган Каролић

Су 27 двосед и једносед – слећу на аеродром Бурже крај Париза

УЈЕД КОБРЕ

Слева надесно: Мицевски, Симонов и Марбашев из „Сухоја" испод убитачног једноседа „СУ 27"

Још један супер-авион откривен је на изложби у Буржеу. Брз, окретан, издржљив, убитачан... На срећу, за сада се са својим противницима обрачунава преко статистичких података и тактичко-борбених особина на папиру

Евгениј Фролов (десно) поред свог навигатора Анатолија Горбатова (лево) и неизбежног „СУ 27" двоседа (иза)

Више деценија Совјетски Савез је на међународним ваздухопловним изложбама излагао само цивилне и космичке летелице. Као што је „Забавник" писао, на овогодишњем, 38. сајму авиона на аеродрому Бурже крај Париза СССР је изложио низ својих, до тада најстроже чуваних, војних летелица. Неоспорна звезда париског салона био је „сухој СУ 27", данас сигурно најбољи тешки ловац у наоружању ратног ваздухопловства прве земље комунизма.

Први јавни наступ „сухоја СУ 27" у некој капиталистичкој земљи (првог дана изложбе) шеф пробних пилота „Сухојевог" конструкторског бироа Виктор Пугачов искористио је на најбољи могући начин. После изузетно кратког затрчавања по писти и полетања авион је,ваљда ради загревања пилота, извео низ оштрих заокрета и мање-више класичних ваздухопловних акробатских фигура, а онда – шок! Огромни „СУ 27" урадио је маневар до тада невиђен на борбеним машинама: пропео је авион носем нагоре, као да ће летети под великим нападним углом и у следећем тренутку (необјашњиво како) реп авиона нагло је избацио напред. Авион се косо постављен у односу на хоризонт, заљуљао у ваздуху слично телу кобре, па маштовитим западним, војним и осталим посматрачима није преостало друго него да целу ову акробатску фигуру назову – „Пугачовљева кобра"! Виктор Пугачов је први човек на свету који је извео тај маневар.

На „Забавниково" питање да ли још неки пилот може да изведе „кобру" Михаил Симонов, генерални конструктор „Сухојевог" бироа, потврдио је да то успешно ради и пробни пилот Фролов, други пилот који је на Буржеу такође летео на „СУ 27". Не треба бити ваздухопловни стручњак да би се закључило како је авион који може да изведе „кобру" – изузетна летећа направа, тим пре што Запад још није понудио борбени ваздухоплов који може нешто слично. Зато не треба да чуди огромно занимање новинара, пилота и осталих „стручњака" који су буквално опседали место где је био изложен „СУ 27" тражећи одговор на питање какав је заправо то авион?

Прича о „СУ 27"

Први наговештај о његовом постојању појавио се у извештају америчког Министарства одбране још марта

Кабина „СУ 27" виђена објективом „Забавниковог" фото-репортера: без компјутера у оквиру система FBW пилот ручно никада не би могао да управља овим авионом

давне 1973. године. Стална сателитска извиђања открила су нешто раније да су у току испитивања три нова типа борбених авиона на летелишту опитног центра Раменскоје педесетак километара југоисточно од Москве. Један од авиона који су Американци препознали означен је као РАМ–К. Био је то велики двомоторни ловачки авион намењен пресретању на великим даљинама. На не баш јасним шпијунским сателитским снимцима није се најбоље разазнавало како изгледају крила па се претпостављало да је авион опремљен крилом променљиве геометрије. То значи да командама из пилотске кабине могу да се померају крила у зависности од брзине лета: већа брзина – „шпицастије" крило

Све ово озбиљно је забринуло америчке стручњаке, па су наручена додатна снимања из свемира. Бољи снимци из орбите потврдили су да претпоставка о променљивој геометрији крила – није тачна РАМ–К има непомична крила трапезастог облика, а цео авион личи на америчке ловце F–14 и F–15, нарочито на овог другог. Летачке особине и праве борбене одлике остале су тајна, практично – до овогодишњег Буржеа

Сусрет на северу

Сјајна прилика да се ближе осмотри овај авион указала се 13. септембра 1987. посади норвешког патролног авиона „Р–3В - орион": Авион „орион" и „СУ 27" сусрели су се над Баренцовим морем тачно у 10 часова и 56 минута по локалном времену, како је то уредно у летачком дневнику уписао капетан норвешког авиона. Приликом тог „блиског сусрета", захваљујући неспретном потезу совјетског пилота, авиони су се мало очешали у ваздуху! Наравно, то је било сасвим случајно и срећом по обе стране, све се добро завршило. Један од чланова посаде норвешког авиона снашао се у тренутку и фото-апаратом (посаде авиона NATO пакта обавезно носе са собом камеру или фото--апарат надајући се случајно и надасве занимљивом сусрету са челичним птицама источног неба) начинио низ лепих крупних планова борбено потпуно опремљеног „сухоја СУ 27". Могло је јасно да се види да је носио шест великих ракета R–27 које су познатије под NATO називом „аламо".

Стручњаци су се поново бацили на посао упоређујући уочене разлике прототипа и овог серијског, оперативног примерка. У међувремену, преко Међународне спортске ваздухопловне федерације (FAI) стигли су подаци да је неки совјетски авион оборио неколико светских летачких рекорда. СССР је, у својој пријави рекорда федерацији FAI, дао неколико шкртих података као што су број мотора, њихова снага и маса авиона. Није било тешко закључити да се иза ових рекорда крије „СУ 27". Светски рекорди били су постављени у брзини пењања на висину од 3, 6 и 12 километара, као и у постизању врхунца лета, наравно за категорију авиона у којој је „СУ 27". Први од ових рекорда постигнут је октобра 1986 године. Пилот је био нико други до, добро нам познати, Виктор Пугачов. Остале рекорде постигли су други летачи

За постизање ових рекорда неопходно је авион што пре избацити у ваздух – као из праћке! То се постиже придржавањем авиона помоћу сајли док је на писти, а мотори му раде пуном снагом Сајла га нагло ослобађа и ето ефекта „праћке", јер је авион под пуним потиском, практично истог тренутка у ваздуху Занимљиво је да је за „придржавање" летелице на старту употребљен велики тегљач–гусеничар који се налазио иза авиона. Кабл за спајање авиона и гусеничара био је на месту закачињања повезан нарочитом електронском бравом, а ова опремом за мерење резултата лета. Од врелих гасова из мотора авиона гусеничар је био заштићен челичним штитом велике дебљине.

Један од најзаслужнијих људи за израду оваквог авиона без сумње је Михаил Симонов, садашњи главни конструктор „Сухојевог" бироа. У дужем разговору који је недавно „Забавник" са њим водио на Буржеу сазнали смо низ нових, широј и стручној јавности до сада непознатих детаља о авиону „СУ 27".

Прве идеје

Прве студије за тај, тада нови, авион рађене су још 1969 године. Вишегодишње истраживање и пројектовање крунисано је 20. маја 1977. године првим летом прототипа Испитивања у лету дала су драгоцена искуства па се приступило знатним изменама и побољшањима авиона. Да не улазимо у детаље, ваља рећи да је најважнија била промена геометрије и облика крила, као и (први пут на сов-

„Сухој СУ 27" дугачак је готово 22 метра, а распон крила му је 14,7 метара. Према подацима произвођача има стандардну тежину од 22 тоне (највећа му је 30 t). Лети брзином од 2,35 маха, односно 2.500 km/h, али на висинама од 12 и више километара. Највећа преоптерећења у том авиону достижу +9G и –3G. Посебно је занимљив систем за откривање непријатеља и управљање борбеним комплетом од 10 ракета ваздух–ваздух. Он се састоји од великог кохерентно-импулсног доплер радара који поседује могућност да гађа и нисколетеће циљеве (нпр. крстареће ракете). У случају да жели да спречи сопствено откривање, пилот искључује тај радар, који зрачи електромагнетне таласе, и користи пасивни инфрацрвени и ласерски систем за откривање циљева, њихово праћење и нишањење. Сензори тог пасивног система повезани су с кацигом пилота и усмеравају се ка циљевима према покретима главе летача. За блиску борбу има класичан топ калибра 30 mm са борбеним комплетом од 200 граната. У репу, лево и десно од конуса у коме је смештен падобран за кочење, дакле одмах иза мотора, „СУ 27" има бацаче ИЦ мамаца за „збуњивање" непријатељских ракета, вођених инфрацрвеним трагачима.

Занимљиво је да двоседа верзија „СУ 27" има потпуно исту борбену опрему као и једноседа, па се усуђујемо да закључимо да су оба члана посаде пилоти, с тим да један управља у уобичајеном режиму лета, током дугих патролирања, а други пилот се одморан укључује када је тренутак за, евентуалну, ваздушну борбу. То је тако, јер дуготрајно летење по предвиђеној путањи смањује концентрацију и умара пилота. У сваком случају, то је нови начин коришћења борбених ловаца-двоседа који су до сада употребљавани или за мирнодопску обуку или за борбени тандем пилот (напред) и извиђач (позади).

Цртеж Милана Мицевског приказује фазе извођења ваздухопловне акробатске фигуре „кобра": ваздухопловним стручњацима никако није јасно како Руси успевају да изведу „кобру" без мотора са усмереним (векторисаним) потиском

јетским војним и цивилним авионима) увођење FBW (енгл. fly-by-wire) управљачког система помоћу компјутера. Зашто?

Зато што је због жеље за повећањем маневарских способности „СУ 27" изведен као „аеродинамички нестабилан". Стручно речено, то значи да је „тежиште авиона померено уназад у односу на центар аеродинамичког потиска". Да поједноставимо и кажемо да је било неопходно уградити компјутере у управљачки систем да би се створила вештачка стабилност (нестабилног) авиона, јер иначе пилот не би уопште могао (ручно) да управља.

После многих измена „СУ 27" (онакав какав је данас), са два снажна мотора „љуљка AL-31F" (укупног потиска око 25 тона), први пут је полетео 20. априла 1981. године. Испитивања су завршена 1985. Те године је почела серијска производња и увођење „СУ 27" у оперативну употребу совјетског ратног ваздухопловства. На спољним површинама „сухоја СУ 27" нема савремених композитних материјала. То је потврдио и конструктор Симонов. У време пројектовања ове летелице у ваздухопловној индустрији СССР-а, у серијској производњи, још нису били примењивани композитни материјали, рекао је Симонов. Он је желео да направи авион чију ће производњу, без већих мука, брзо освојити. То, наравно, не значи да се неће радити на осавремењивању израде „СУ 27".

Специјалитети „сухоја СУ 27"

Посебан захтев Министарства одбране СССР-а био је да се пројектује чисти ловац-пресретач, опремљен ракетама ваздух-ваздух за борбу у свим метеоролошким условима, са великом слободом лета, што значи да би требало што дуже да остане у ваздуху. Снажни и релативно штедљиви мотори, што је за Совјете необично, са изузетно великом запремином унутрашњих резервоара од чак 10 тона горива, омогућили су „сухоју" да остане у ваздуху невероватних (за ловца-пресретача) пет часова (!) и том приликом прелети до 4000 километара (!). Све то, без икаквих додатних, спољних, резервоара! Овај долет, по речима Симонова, омогућава летелици да патролира над великим пространствима копна и мора.

Занимљиво је да је Симонов, са смислом за трговину, понудио целом свету „свој" „СУ 27" по цени 20 одсто нижој од цене F-15.

На крају дугог и занимљивог објашњавања на тему „СУ 27" Симонов је, преко „Забавника", понудио и Југославији неки од авиона које је „Сухој" приказао на изложби у Паризу. Рекао је да би волео да његов конструкторски биро сарађује са нашом ваздухопловном индустријом и установама које се баве пројектовањем и истраживањем у ваздухопловству. Нуди нам сарадњу на пројектовању, према било којим захтевима, како војних, тако и цивилних авиона, помињући конструкције нових малих путничко-транспортних двомоторних авиона „СУ 80", „СУ 84" и „СУ 86".

Мада осмех са лица Михаила Симонова није силазио ни једног тренутка, утисак је да се, предлажући све ово, уопште није шалио. Пре би се могло рећи да је то његово одобравање совјетске „гласности" и „перестројке", на небу, али и на – земљи!

Милан Мицевски
Александар Павић

„ОЗОН" (радио-емисија БЕОГРАДА 202) и

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК основали су покрет љубитеља графита у игри која се зове

Графити 89.

Све више ваших графита – одговара на питање из „ЗАБАВНИКА" и „ОЗОНА" – као и одговора на питања која смо вам послали у писмима, пуни фиоке, ормане и касете у РАДИО-БЕОГРАДУ и „ПОЛИТИКИНОМ ЗАБАВНИКУ". Неколико стотина најбољих наћи ће се у посебној књизи коју објављујемо почетком идуће године, а најбољи међу најбољима биће и награђени. Награде, за сада, држимо у тајности. Ипак, чини нам се да ће за сваког од учесника заједничке игре највећа награда бити ако се неки од графита који је смислио нађе у књизи! Посебан жири одабраће најбоље – 10 равноправних првих места, 20 другопласираних и 30 графита који ће поделити треће место. Већ смо објавили да ће у жирију бити Петар Лазић и Александар Баљак. Обећали смо вам и име трећег члана. Драгослав Андрић пристао је да се, као један од највећих љубитеља графита, нађе у овом жирију.

И даље очекујемо хиљадитог учесника игре, за сада графите смишља нас 928! Оно што желимо да вам предложимо јесте да кумујете књизи у којој ће се наћи најбољи графити. За сада су предложена два назива: „НЕК' ЗАЖИВИ ИДЕЈА ГРАФИТА!" и „ЕПРУВЕТО, СРЕЋАН ТИ 8. МАРТ"! Када на адресу „ОЗОН-а" будете слали одговоре на наша питања, додајте и ваш предлог за назив како би књига могла да се зове. Можете да гласате и за неки од два постојећа.

ИЗБОР ГРАФИТА КОЈЕ СТЕ НАМ ПОСЛАЛИ

1. Човек који је устао на леву ногу препознаје се по томе што сваки други корак чини левом ногом!
Ксенија Младеновић, Смедеревска Паланка

2. Човеков најбољи пријатељ је шанк – на њега увек може да се ослони!
Јапанска буба, Београд

3. Најоткаченија навика је да „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" излази петком, а у продаји је већ четвртком.
Татјана Обрадовић, Ваљево

4. Највећи женскарош је Цери – стално га јуре неке мачке.
Небојша, Земун

6. Најпогубније је радити у фабрици муниције као дегустатор.
Хогар Страшни, Земун

7. Најчешћа женска навика је мини-сукња. Најчешћа мушка навика је завиривање под женску навику.
Зоран Панић Пане, Београд

ТРИ „ЗАБАВНИКОВА" ПИТАЊА:

1. Зашто људи гестикулирају?
2. Ко је непревазиђен и зашто?
3. Шта је заљубљеност а шта љубав?

Духовите, оригиналне и откачене одговоре-графите на ова „ЗАБАВНИКОВА" питања – шаљите, као и обично, на адресу „ОЗОН-а": РАДИО-БЕОГРАД 202, Хиландарска 2, за „ОЗОН" – ГРАФИТИ '89, **11000 Београд**. Немојте заборавити да нам уз одговоре пошаљете и своје име, презиме и адресу. За сва обавештења слободно користите телефон „ОЗОН-а": 011/346-775, недељом од 20 до 1 сат (у време емитовања „ОЗОН-а") и понедељком од 17 до 20 сати.

НЕСТАШНА МЛАДА

Млада се на венчању толико увијала и мешкољила да су вео морали да јој причврсте за главу – гумом за жвакање. Наравно, није била у питању девојка већ змија. И не ступају пред матичара само ови гмизавци, венчавале су се и ламе, пси, мачке, чак и једна коза и јарац. Ту се могућности не исцрпљују, јер је Дон Роџерс спреман да приреди свечаност ступања у брак за било који животињски пар. Посла има преко главе. Откако је пре годину дана у Сан Бернардину отворио агенцију „Четвороножни брак", позиви само стижу. А услуге се плаћају од 100 долара навише, у зависности од велелепности саме приредбе и величине младенаца. ■

ЛОПОВ БАКСУЗ

Непознати провалник обио је кола трговачког путника Сатсундера Калсе у Боулдеру, држава Колорадо. Однео је 149 ципела. Не пари, на његову жалост, јер је Калса у колима држао само узорке, односно леве ципеле. Можете мислити како се лопов изненадио када је стигао кући и видео плен. Сатсундер се искрено нада да ће му провалник вратити узорке, јер с левим ципелама не може ама баш ништа да ради. ■

ЗАБОРАВЉЕН ГОВОР ГЕНЕРАЦИЈЕ

Због недоличног понашања на часовима, професори су га неколико пута озбиљно укорили, а слали су га и на разговор код директора. Коначно је, због ношења оружја, избачен из школе.

Догађај који можда не би био вредан помена да се не ради о необичном ђаку – прерушеном полицајцу. Наиме, двадесетпетогодишњи тај и тај (име му се, из разумљивих разлога, не открива) „убачен" је у менсфилдску средњу школу у држави Тексас. Због свог младоликог изгледа био је као створен да се помеша са седамнаестогодишњацима. Требало је да уђе у траг достављачима дроге што је, срећом, и успео.

– Дуго ми је трабало да се поистоветим са средњошколцима – причао је касније „тај и тај". – Просто је невероватно, али та деца говоре сасвим другачије него у моје време, другачије чак и ходају. ■

У ПЉАЧКУ – ТАКСИЈЕМ

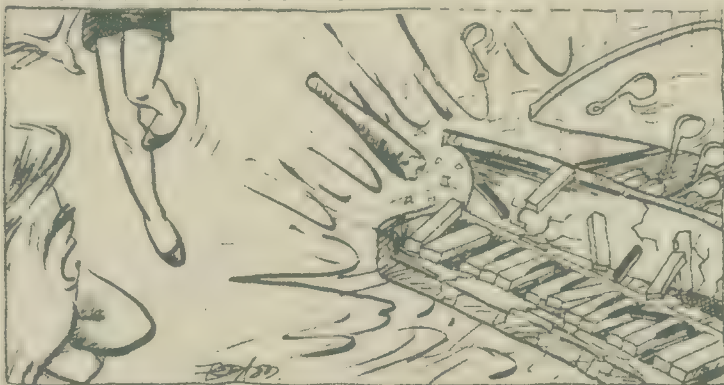

Изгледа да баш и није најтеже успешно опљачкати банку, теже је, можда, побећи са лица места. У то се недавно уверио Даглас Одел Спрингс. Пошто је оробио банку у Клифтону, у Њу Џерсију, изашао је на улицу и из прве говорнице позвао – такси! Наравно, полицајци су га убрзо ухватили. ■

АПСОЛУТНО НЕЗАБОРАВНА ЗАБАВА

Шампањац се точио на литре. Кавијар се служио у огромним количинама, а било је и јастога колико је ко хтео. По причи присутних званица била је то незаборавна забава. Окупило се стотинак људи, само је неко важан недостајао – домаћин. Није могао да присуствује забави која је била приређена у његову част јер је већ три године под земљом. У тестаменту је оставио аманет да се, после његове смрти, направи журка на којој би главни догађај био – спектакуларно уништавање концертног клавира.

Џон Камерон Јанг, познатији као Ј. С. (Џеј Си), маштао је, још као млад, да види – разбијање овог инструмента. Стално у послу с некретнинама, никада није имао времена да за живота то приреди. Погинуо је изненада, у четрдесет четвртој, у саобраћајној несрећи.

Клавир је посебном ужади дигнут хеликоптером и бачен на земљу са пристојне висине, али ипак довољно близу да су све званице могле то да виде и чују. Читава лудорија коштала је више од 50.000 долара. ■

НЕ ВУЦИ СЕСТРУ ЗА КОЊСКИ РЕП!

Доктор Виљем Емеис је у ходнику Меморијал болнице у Колорадо Спрингсу угледао медицинску сестру Џин Коувел. У шали је повукао за коњски реп и не сањајући какве све последице тај безазлени чин може да има. Џин је, наводно пренеражена и престрављена оним што јој се догодило, пресавила лист папира и доктора тужила суду. У оптужби је навела да је претрпела „ужасан бол и емоционални шок". Спор је добила, што је значило да је осигурање болнице морало да јој исплати двадесет хиљада долара, а доктор Виљем Емеис, гинеколог, озбиљно је укорен. Окупљеним новинарима је, и даље збуњен оним што се догодило, изјавио да му никада више неће пасти на памет да тако нешто уради чак ни рођеној кћерки. ■

Илустровао: Предраг Милићевић

ПАКАО НА СЕВЕРНОМ МОРУ

Овако је изгледала платформа за нафту „Пајпер алфа"

– Платформа је сва у пламену! Ватра се диже преко сто метара увис! Немогуће је да се приђе и учини било шта! – гласио је рапорт с једног војног хеликоптера који се нашао на лицу места само сат након несреће

Био је 6. јул 1988. Пријатно летње вече на четороспратној платформи за нафту „Пајпер алфи" у Северном мору са преко двеста запослених. Већина се одмара. На дужности је њих педесетак... А онда, око десет сати увече, као гром из ведра неба одјекнула је снажна експлозија и из темеља протресла огромну металну конструкцију...

Светла у радионици монтера Дерика Елингтона су се погасила, таваница је почела да се руши. Он и тројица његових колега потрчали су ка излазу, али тамо их је дочекао густ дим и ужарене лопте које су летеле на све стране. Људи су избезумљено трчали тамо-амо, гушили се, кашљали... Многи су спас потражили у мору. Уз помоћ ужета које је у случају опасности служило уместо степеништа Дерик се спустио на најнижи спрат, а онда и сам потражио спас у води.

Са брода „Тарос", укотвљеног у непосредној близини „Пајпер алфе", кренули су спасилачки чамци. Свака платформа у Северном мору има у непосредној близини овакав брод за случај несреће. На њему се, поред спасилачких чамаца, налазе болница и добро опремљена ватрогасна бригада. Дерика су убрзо нашли и превезли на брод. Био је само један од малобројних срећника који су извукли живу главу из невиђеног пакла.

Јауци заробљених

Вест о несрећи стигла је на копно само петнаест минута после прве експлозије. Обалска стража у Абердину, у Шкотској, ухватила је први позив за помоћ:

– Напуштамо платформу! Овде се све руши! – чули су се вапаји несрећника.

О свему је одмах обавештено Британско ратно ваздухопловство са чијег су аеродрома истог трена полетели хеликоптери. За то време мања група пострадалих већ је била на сигурном, већи број радника борио се за живот у мору, а највише их је и даље било заробљено на платформи. Били су окружени ватром, без изгледа да се извуку из тог пакла.

Гњурац Герит Дејвис у тренутку катастрофе налазио се под водом, у уобичајеној инспекцији носача платформе, кад је изнад његове главе нешто блеснуло. Надзорник му је наредио да се одмах врати у ронилачко звоно, а његове колеге довеле су своје животе у питање настојећи да га извуку на платформу која је већ увелико горела. Онда су сви заједно похитали ка спасилачким чамцима. Али, дочекали су их ватра, дим и јауци заробљених који нису могли да се пробију кроз ватрени обруч. Једини излаз била су ужад за случај опасности, помоћу њих су се спустили на најнижи ниво који је био само шест метара изнад мора. Ту су затекли групу радника који су некако успели да се пробију са виших спратова.

Било их је четрдесет, а имали су само двадесет појасева за спасавање. Они млађи и снажнији одрекли су се својих да би их дали старијим колегама. Скакали су у море један по један, а онда пливали ка спасилачким чамцима са „Тароса"... Шесторица последњих нису могли да издрже врелину и дим који су им се сасвим приближили. Ошамућени, попадали су у море и тела четворице никада више нису нађена...

Под није издржао

У 22.30 дошло је до најжешће експлозије, чак је и „Тарос" засут ужареним лоптама. У том тренутку већ је почела највећа операција спасавања у Северном мору. Шест бродова хитало је ка платформи, као и војни и цивилни хеликоптери из свих крајева Велике Британије. Али, у помоћ су кренули и страни бродови који су се нашли у овом мору – холандски, канадски, немачки, амерички...

И док сви они журе ка месту несреће да пруже колику-толику помоћ, да спасу макар један живот, платформа је већ једна велика буктиња, нагнута тридесетак степени, са које незадрживо куљају нафта и гас.

Иако је прошао само један сат од избијања пожара, нико не верује да на платформи још има живих. Ипак, у кухињи на четвртом спрату гурало се најмање њих стотину. У једном тренутку под је попустио и сви су пропали спрат ниже... Мало ко је успео да преживи тај ужас.

Један војни хеликоптер, који је стигао на место несреће у 11.10, обавештавао је:

– Платформа је сва у пламену! Ватра се диже преко сто метара увис! Немогуће је да се приђе и учини било шта!

У један сат по поноћи готово читава платформа нестала је под водом.

* * *

Влада Велике Британије наредила је да се спроведе истрага и утврде узроци несреће. Два месеца касније посебна истражна комисија у свом извештају наводи да је за катастрофу крив сам човек, односно његов немар.

„Пајпер алфа" била је, у ствари, права хемијска фабрика која је из бушотина испод мора вадила нафту и гас, а касније их одвајала. Шестог јула прошле године у комори где се издваја и сабија гас, а онда пумпа на копно, радници из дневне смене скинули су вентил са цеви ради уобичајене провере. Кад су то обавили, испоставило се да им је неопходна дизалица да би тежак вентил вратили на своје место. Нису је имали па су уградњу вентила оставили за следећи дан. На несрећу, ноћну смену нису обавестили о томе. Цев с гасом је, највероватније, стављена под притисак. Гас се ширио и излазио кроз рупицу у заптивачу, а онда је лако могла да га запали и најмања варница.

Ова немарност скупо је плаћена: изгубљено је 167 живота!

С. Ивановић

ФЛАШ ГОРДОН

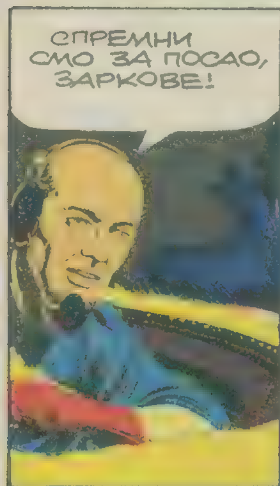
КОНТРОЛА ВРЕМЕНА

ЕПИЗОДА СЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ ОБЈАВЉУЈЕ ПРВИ ПУТ.

by

MAC RABOY

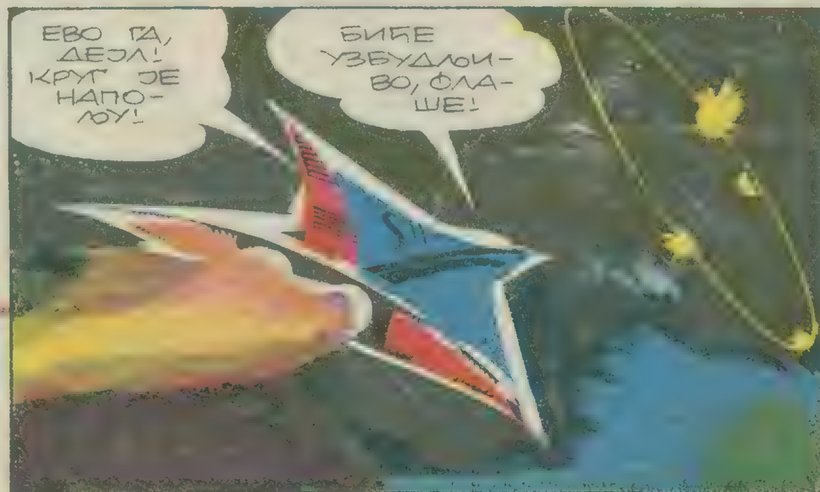

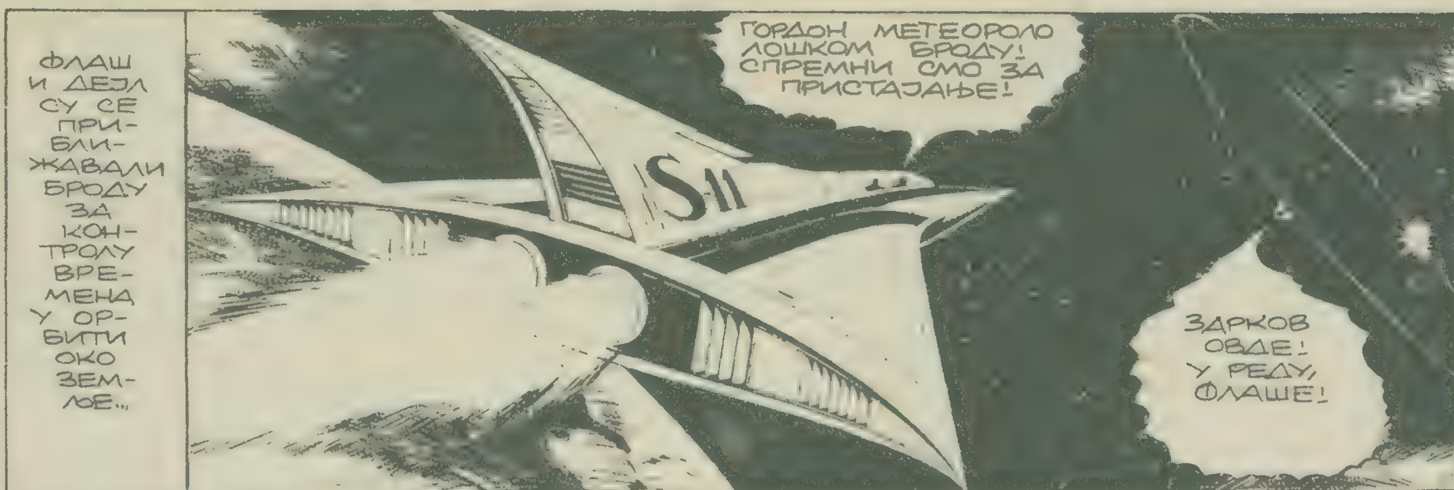

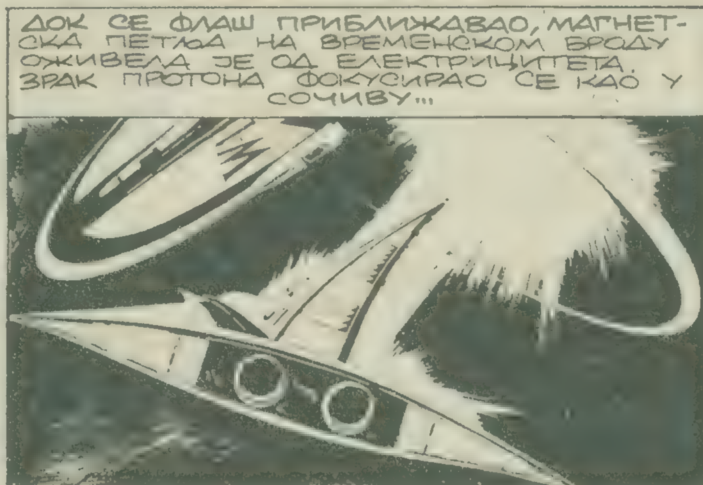

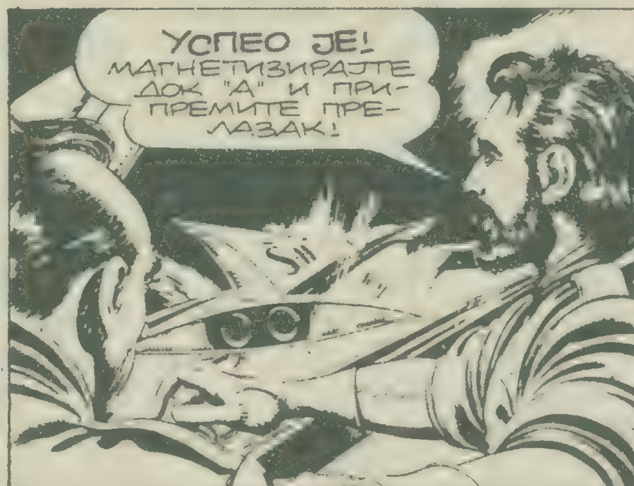

ФЛАШ И ДЕЈЛ СУ СЕ ПРИБЛИЖАВАЛИ БРОДУ ЗА КОНТРОЛУ ВРЕМЕНА У ОРБИТИ ОКО ЗЕМЉЕ...
ГОРДОН МЕТЕОРОЛОШКОМ БРОДУ! СПРЕМНИ СМО ЗА ПРИСТАЈАЊЕ!
ЗАРКОВ ОВДЕ! У РЕДУ, ФЛАШЕ!

ЧЕКАЛИ СМО САМО ДА ТИ СТИГНЕШ!

ДОК СЕ ФЛАШ ПРИБЛИЖАВАО, МАГНЕТСКА ПЕТЉА НА ВРЕМЕНСКОМ БРОДУ ОЖИВЕЛА ЈЕ ОД ЕЛЕКТРИЦИТЕТА. ЗРАК ПРОТОНА ФОКУСИРАО СЕ КАО У СОЧИВУ...

ХЕЈ! ПОГОЂЕНИ СМО! МОТОРИ СУ ОТКАЗАЛИ! УПОТРЕБИЋУ МЛАЗНИКЕ ЗА КОЧЕЊЕ!

ДРЖИ СЕ, ДЕЈЛ!
ЛЕТИШ ПРЕБРЗО, ФЛАШЕ! ПОДИГНИ КЉУН!

УСПЕО ЈЕ! МАГНЕТИЗИРАЈТЕ ДОК "А" И ПРИПРЕМИТЕ ПРЕЛАЗАК!

ТАЈ ЗРАК НАС ЈЕ ГОТОВО УБИО, ЗАРКОВЕ! ШТА СЕ ДЕСИЛО?
НЕКО ЈЕ УКЉУЧИО НАПОН БЕЗ МОЈЕ ДОЗВОЛЕ!
© King Features Syndicate, Inc., 1964 World rights reserved.
2

ХАЈДЕМО ДО КОМАНДНЕ СОБЕ, ЗАРКОВЕ! МОРАЋУ ДА ПОРАЗГОВАРАМ МАЛО СА ПАМЕТЊАКОВИЋИМА!
11-22

ФЛАШОВ ДОЛАЗАК ДО ВРЕМЕНСКОГ БРОДА ЗАВРШИО СЕ ГОТОВО ТРАГИЧНО...
ХАЈДЕМО ДО КОМАНДНЕ СОБЕ, ДА ЗАХВАЛИМ ИДИОТУ КОЈИ ЈЕ УКЉУЧИО НАПОН!
ПОЛАКО, ФЛАШЕ!

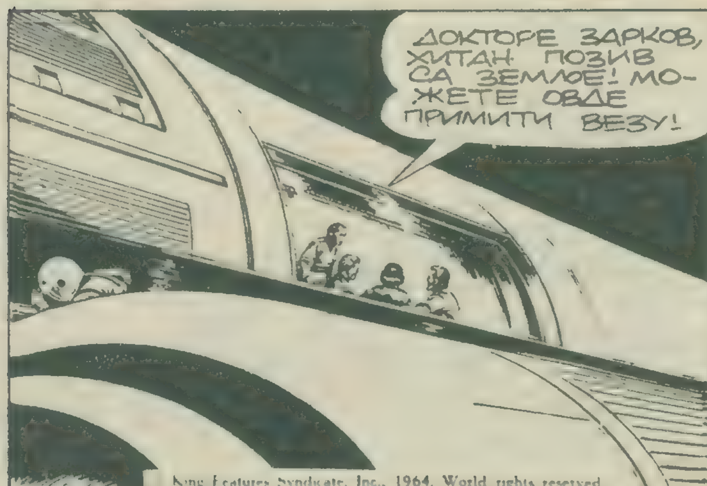

ДОКТОРЕ ГРАФ, КО ВАС ЈЕ ОВЛАСТИО?
МОЛИМ ВАС, ДОКТОРЕ ЗАРКОВ... ПРАВИМ ВАЖАН ПРОРАЧУН!

ДОКТОРЕ ГРАФ... УКЉУЧИЛИ СТЕ НАПОН ЗА ВРЕМЕНСКО СОЧИВО БЕЗ МОЈЕ ДОЗВОЛЕ!
ЈЕСТЕ! ВРШИО САМ ПРОБУ ЗА ВЛАСТИТЕ ПОТРЕБЕ!

НИЈЕ БИЛО ФОКУСИРАНО ПРЕМА ЗЕМЉИ... И НИЈЕ БИЛО ОПАСНО!
НИЈЕ БИЛО ОПАСНО?! ГОТОВО СТЕ УБИЛИ ФЛАША И ДЕЈЛ!

ОЧИГЛЕДНО ЈЕ КАСНО НАЈАВИО СВОЈЕ ПРИСУСТВО! А САД ИЗВИНИТЕ...
ШТА, ТИ...
ПОЛАКО, ФЛАШЕ! НАПОН ЋЕ СЕ УКЉУЧИВАТИ САМО УЗ МОЈУ ДОЗВОЛУ! ЈАСНО, ДОКТОРЕ ГРАФ?

ГРАФ УМЕ ДА БУДЕ ВЕОМА ТЕЖАК, ФЛАШЕ... АЛИ ВРЕМЕНСКИ БРОД ЈЕ ЊЕГОВО ДЕЛО!
НАСТОЈАЋУ ДА ГА ИЗБЕГАВАМ, ЗАРКОВЕ!
11-29

ДОКТОРЕ ЗАРКОВ, ХИТАН ПОЗИВ СА ЗЕМЉЕ! МОЖЕТЕ ОВДЕ ПРИМИТИ ВЕЗУ!

ЗАРКОВЕ! У ТЕКСАСУ БЕСНЕ УРАГАНИ И ПОПЛАВЕ! НАША ВРЕМЕНСКА КОНТРОЛА ЈЕ НЕМОЋНА! НАДАМО СЕ...
ДА МИ МОЖЕМО ПОМОЋИ? АЛИ, МИ НИСМО СПРЕМНИ!

ПОПЛАВЕ И УРАГАНИ У ТЕКСАСУ НЕ МОГУ ДА СЕ УКРОТЕ! ИСПРОБАЛИ СМО СВЕ МЕТОДЕ, ДОКТОРЕ ЗАРКОВ!
И САДА ЖЕЛИТЕ ДА ПОКУШАМО МИ?

У ПИТАЊУ СУ ЖИВОТИ МНОГИХ ЉУДИ!

НОВИ ПРОЈЕКАТ КОНТРОЛЕ ВРЕМЕНА ЈЕ ВЕОМА РИЗИЧАН... НИСМО ГА ИСПРОБАЛИ!
ЗНАМ... АЛИ ОВО ЈЕ ХИТАН СЛУЧАЈ!

СВЕ ЈЕ СПРЕМНО! ОВО ЈЕ ПРИЛИКА ДА СЕ ДОКАЖЕМО, ДОКТОРЕ ЗАРКОВ!

ДОБРО! НЕ МОЖЕМО НИШТА ОБЕЋАТИ, АЛИ ПОКУШАЋЕМО ДА ЗАУСТАВИМО НЕВРЕМЕ!
ХВАЛА, ЗАРКОВЕ... И СРЕЋНО!

ШТА ЋЕМО САД, ЗАРКОВЕ?
ПА, ДЕЈЛ... ВРЕМЕ ЈЕ ПОСЛЕДИЦА СТРУЈАЊА ЧЕСТИЦА ПРОТОНА СА СУНЦА!

НАША ПЕТЉА ЈЕ МАГНЕТСКО СОЧИВО КОЈЕ ФОКУСИРА ПРОТОНЕ НА ЖЕЉЕНУ ТАЧКУ НА ЗЕМЉИ! ТАКО ДОБИЈАМО ВРЕМЕ ПО ИЗБОРУ!
СУНЦЕ
2-6

СПРЕМНИ СМО, ЗАРКОВЕ! АЛИ, ПОСТРОЈЕЊЕ НИКАДА НИСМО ИСПРОБАЛИ ПОД ПУНОМ СНАГОМ!
ЗНАМ! УЧИНИЋЕМО ТО САДА!

4

СВИ СИСТЕМИ СПРЕМНИ, ЗАРКОВЕ!

УКЉУЧИ НАПОН, ФЛАШЕ! ПОВЕЋАВАЈ ГА ПОСТЕПЕНО, ДОК НЕ ВИДИМО КАКО НОСАЧИ ДРЖЕ...
У РЕДУ, ЗАРКОВЕ! ОНИ СУ ДОСАД БИЛИ САМО ПРИВРЕМЕНО ВЕЗАНИ...

...И НИСУ БИЛИ У ПРАВОМ ПОГОНУ!
ЗАРКОВЕ! ЈЕДАН ОД КАБЛОВА СЕ ТОПИ... И ИСТЕЖЕ!

ДЕЈЛ, ПАЗИ!
КАБЛОВИ СУ СЕ ДОДИРНУЛИ...

СТРУЈА СЕ ВРАЋА У КОМАНДЕ! НЕ ДИРАЈТЕ ПРЕКИДАЧ!
ФЛАШЕ! ШТА ТО РАДИШ?

ОВА ПАЛИЦА ЈЕ ИЗОЛАТОР, ДЕЈЛ! КАБЛОВИ МОРАЈУ ДА СЕ РАЗДВОЈЕ! ЗАРКОВЕ, КАД ВИКНЕМ, ИСКЉУЧИ НАПОН... И ТО БРЗО!

НАГЛО ИСКЉУЧЕЊЕ НАПОНА БИ, ЗБОГ КРАТКОГ СПОЈА КАБЛОВА, ИМАЛО ОПАСНЕ ПОСЛЕДИЦЕ...
ЗАРКОВЕ, СПРЕМАН САМ ДА РАЗДВОЈИМ КАБЛОВЕ!

ФЛАШЕ, ИСКЉУЧИО САМ НАПОН! НА ПОСАО!

БРАВО! УСПЕО СИ, ФЛАШЕ! СПРЕЧИО СИ ПРОПАСТ БРОДА!

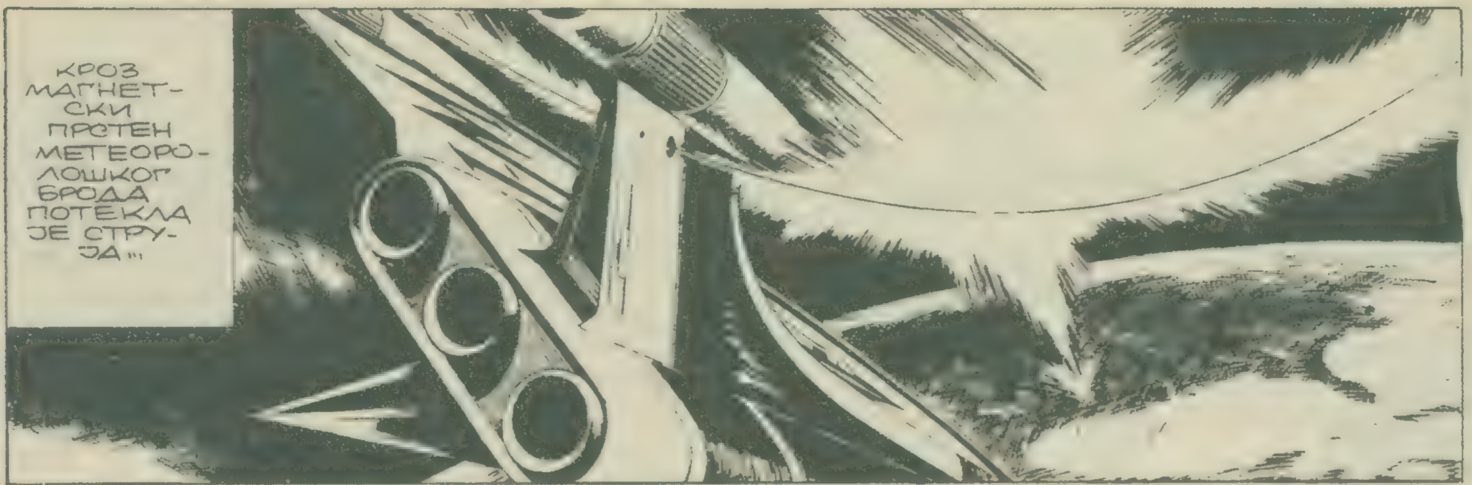

ЗНАШ ЛИ О ЧЕМУ СЕ РАДИ, ЗАРКОВЕ?
САД ЗНАМО СЛАБЕ ТАЧКЕ И МОЖЕМО ИХ ОПРАВИТИ!

ОБАВИО САМ СВЕ ПОТРЕБНЕ ПРОРАЧУНЕ ЗА КОНТРОЛУ ОЛУЈЕ! ОСТАЛО ЈЕ РУТИНА...
ТО ЈЕ ТЕОРИЈСКИ! А САД ЋЕМО ИЗВРШИТИ ПРОБУ...

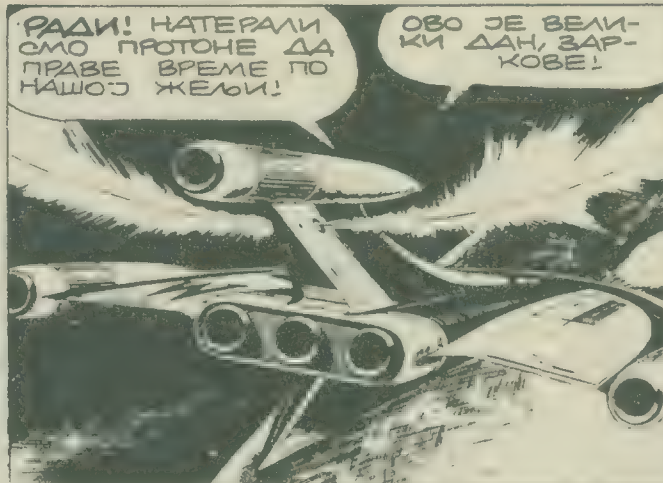

УКЉУЧЕН ЈЕ ПУН НАПОН! МАГНЕТСКО СОЧИВО ФОКУСИРА СУНЧЕВЕ ПРОТОНЕ У ЦЕНТАР ОЛУЈЕ!
12-20

ЗА ТО ВРЕМЕ, НА ЗЕМЉИ...
ТОРНАДО! ИДЕ ПРАВО НА НАС! БЕЖИМО!
© King Features Syndicate Inc 1964 World rights reserved
6

ОДЈЕДНОМ...
ТОРНАДО ЈЕ ПРОСТО НЕСТАО! САМО СЕ ИЗГУБИО!
Т-ТО ЈЕ ЧУДО!

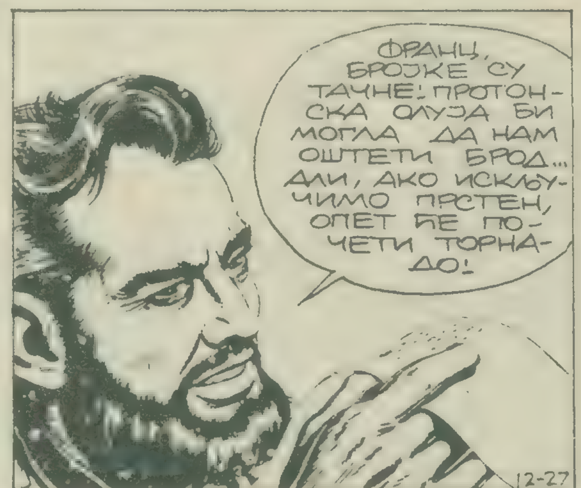

КРОЗ МАГНЕТСКИ ПРСТЕН МЕТЕОРОЛОШКОГ БРОДА ПОТЕКЛА ЈЕ СТРУЈА...

ЗАКЛЕО БИХ СЕ ДА ЈЕ ТОРНАДО ИШАО НА НАС!
АЛИ, НЕСТАО ЈЕ!

РАДИ! НАТЕРАЛИ СМО ПРОТОНЕ ДА ПРАВЕ ВРЕМЕ ПО НАШОЈ ЖЕЉИ!
ОВО ЈЕ ВЕЛИКИ ДАН, ЗАРКОВЕ!

УСПЕЛИ СМО! „ПРИМОРАЛИ" СМО СУНЦЕ ДА РАДИ ОНО ШТО ЖЕЛИМО!
ДОКТОРЕ ЗАРКОВ!

КОМПЈУТЕР ПОКАЗУЈЕ ДА СЕ СУНЧЕВЕ ПЕГЕ ПОЈАЧАВАЈУ! ЗБОГ ПРОТОНСКЕ ОЛУЈЕ, МОРАМО ОДМАХ ОБУСТАВИТИ ОПЕРАЦИЈУ!

ФРАНЦ, БРОЈКЕ СУ ТАЧНЕ! ПРОТОНСКА ОЛУЈА БИ МОГЛА ДА НАМ ОШТЕТИ БРОД... АЛИ, АКО ИСКЉУЧИМО ПРСТЕН, ОПЕТ ЋЕ ПОЧЕТИ ТОРНАДО!
12-27

ОСТАЋЕМО УКЉУЧЕНИ ШТО ДУЖЕ МОЖЕМО!
АКО СЕ НЕШТО ДЕСИ, ВИ СТЕ КРИВИ, ЗАРКОВЕ!
ГЛЕДАЈТЕ... ПОЧИЊЕ!
7

СИСТЕМ СЕ ПРЕГРЕЈАО, ЈЕР ЈЕ ПРЕОПТЕРЕЋЕН!
ИЗБАЦИТЕ ЗАШТИТНЕ ОСИГУРАЧЕ! МОРАМО ДА ИЗДРЖИМО ШТО ДУЖЕ!

ЗАРКОВЕ! ПРОТОНСКА ОЛУЈА ЈЕ ПРЕОПТЕРЕТИЛА СТРУЈНА КОЛА!
ИЗБАЦИО САМ ОСИГУРАЧЕ, ФЛАШЕ! СТАНИЦА МОРА ДА НАСТАВИ РАД!

У ПИТАЊУ СУ ЖИВОТИ ЉУДИ НА ЗЕМЉИ!

СУНЧЕВЕ ПЕГЕ НАС ОБАСИПАЈУ ПРОТОНИМА! ПРЕГОРЕЋЕ НАМ СВИ ИНСТРУМЕНТИ!
ЗАРКОВЕ! МАГНЕТСКИ ПРСТЕНОВИ СУ У КРАТКОМ СПОЈУ!

НА ЗЕМЉИ...
ХЕЈ! ОПЕТ ПОЧИЊЕ ТОРНАДО! МИСЛИО САМ ДА ЈЕ ПРЕСТАО!

КАКО ЋЕМО ЗАМЕНИТИ МАГНЕТЕ ПРСТЕНА УСРЕД ПРОТОНСКЕ ОЛУЈЕ, ЗАРКОВЕ?
УПРАВО РАДИМ НА ТОМЕ, ГОРДОНЕ!

ПО МОЈИМ ПРОРАЧУНИМА, ПРОТОНСКА ОЛУЈА ЋЕ ОСЛАБИТИ ТОКОМ ТРИ САТА... ТАМАН ЗА ПОПРАВКУ!

СТВАРНО... ОЛУЈА СЕ СМИРУЈЕ!
У РЕДУ... СТРУЈА ПРОТОНА ЈЕ ОСЛАБИЛА! ПОПРАВКА МОЖЕ ДА ПОЧНЕ!

ХАЈДЕМО НАПОЉЕ, ДОКТОРЕ ГРАФ! ТРЕБА НАМ ПОМОЋ!
ДРАГА ДЕЈЛ АРДЕН... ЈА САМ НАУЧНИК, И НЕЋУ ДА СЕ БАВИМ ФИЗИЧКИМ ПОСЛОМ!

8

ПОСАДА ЈЕ ЗАТИШЈЕ У СОЛАРНОЈ ОЛУЈИ ИСКОРИСТИЛА ДА ПОПРАВИ МАГНЕТСКИ ПРСТЕН МЕТЕОРОЛОШКОГ БРОДА...

СВИ СУ СЕ ВРАТИЛИ У БРОД, ОСИМ ЈЕДНОГ ЧЛАНА ПОСАДЕ...
ТРЕБАЛО ЈЕ СВИ ДА ОСТАНЕТЕ ОВДЕ! ОЛУЈЕ НЕЋЕ БИТИ ЈОШ ТРИ САТА!
ФРАНЦ, ВРАТИТЕ СЕ У БРОД! НЕ БУДИТЕ ТВРДОГЛАВИ!

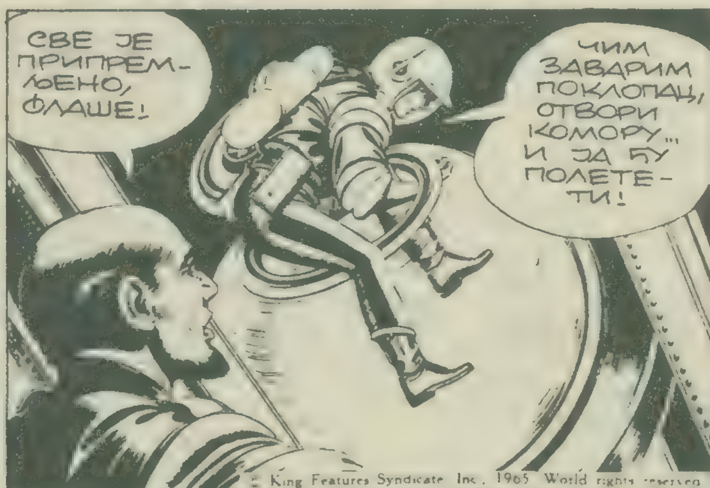

ГОТОВО САМ ЗАВРШИО! УСКОРО ЋЕ СВЕ БИТИ У РЕДУ!

СТАТИЧКИ ЕЛЕКТРИЦИТЕТ! КАЗАЉКА ЈЕ НА ЦРВЕНОМ! ПОЧИЊЕ ОЛУЈА!
ВАШИ ПРОРАЧУНИ НИСУ ТАЧНИ, ЗАРКОВЕ! ЗАВРШИЋУ ПРЕ ОЛУЈЕ... ПРЕ ОЛ...

ФРАНЦ ЈЕ У НЕВОЉИ! МОРАМ ПО ЊЕГА!
У ПРОТОНСКУ ОЛУЈУ? ТО ЈЕ СИГУРНА СМРТ!

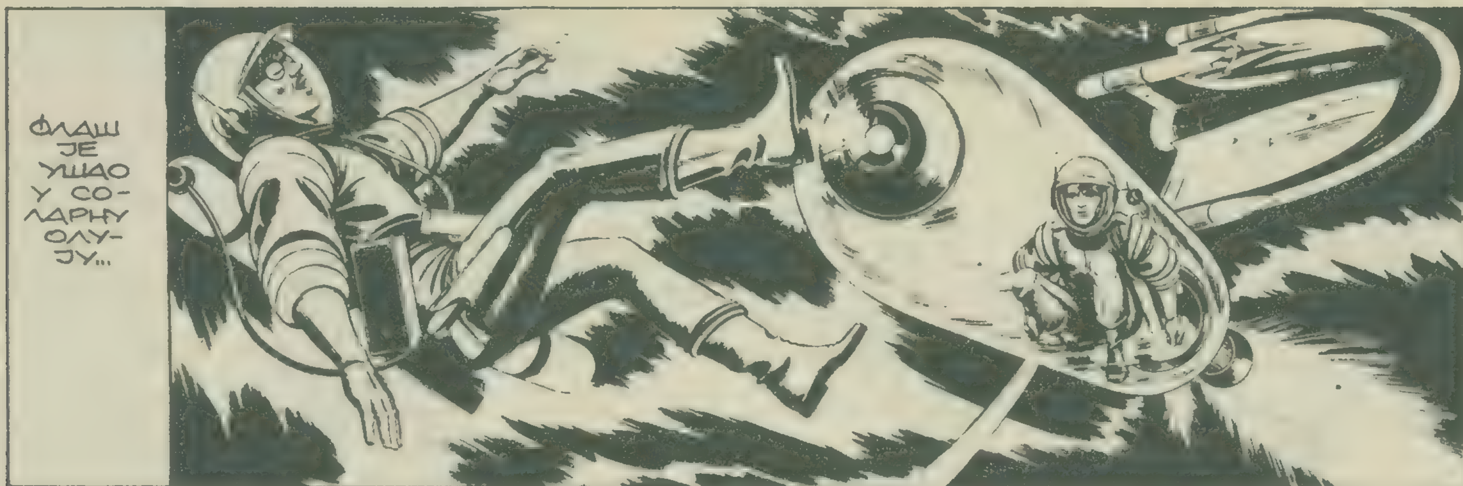

ПРЕБАЦИЋЕМО ОВАЈ РЕЗЕРВОАР ЗА ВОДУ У ИЗЛАЗНУ КОМОРУ! ТРЕБА НАМ ЈЕДНА МЛАЗНИЦА И АПАРАТ ЗА ЗАВАРИВАЊЕ!

ЗАРКОВЕ, ШТА НАМЕРАВА?
ВОДА ЋЕ ЗАУСТАВИТИ ПРОТОНЕ! МЛАЗНИЦА ЋЕ МУ ПОСЛУЖИТИ ДА, УПРАВЉАЈУЋИ ИЗНУТРА, СТИГНЕ ДО ФРАНЦА!

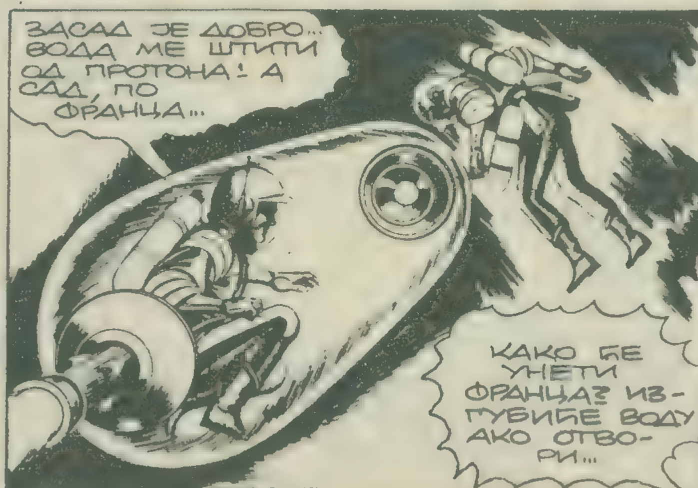

СВЕ ЈЕ ПРИПРЕМЉЕНО, ФЛАШЕ!
ЧИМ ЗАВАРИМ ПОКЛОПАЦ, ОТВОРИ КОМОРУ... И ЈА ЋУ ПОЛЕТЕТИ!

10

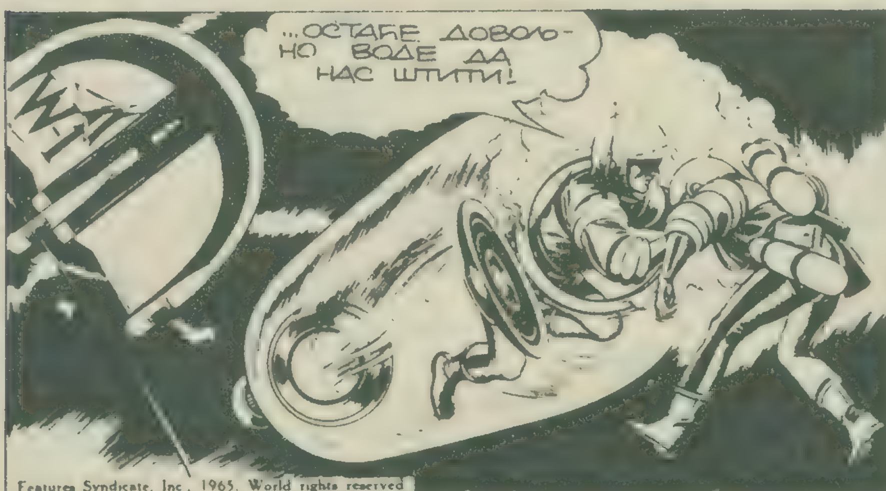

АЛИ, КАКО ЋЕ ПОВЕСТИ ФРАНЦА? АКО ОТВОРИ РЕЗЕРВОАР, ИЗГУБИЋЕ ВОДУ...

ФЛАШ ЈЕ УШАО У СОЛАРНУ ОЛУЈУ...

НАДАМ СЕ ДА НИСАМ ЗАКАСНИО!

ЗАСАД ЈЕ ДОБРО... ВОДА МЕ ШТИТИ ОД ПРОТОНА! А САД, ПО ФРАНЦА...
КАКО ЋЕ УНЕТИ ФРАНЦА? ИЗГУБИЋЕ ВОДУ АКО ОТВОРИ...

НЕЋУ! ГРАВИТАЦИЈА ЈЕ СЛАБА! АКО ОТВОРИМ ПОЛАКО...

...ОСТАЋЕ ДОВОЉНО ВОДЕ ДА НАС ШТИТИ!

ОТВОРИТЕ КОМОРУ... СТИЖЕМО!

МАГНЕТСКИ ПРСТЕН ОПЕТ РАДИ! ФРАНЦ ГА ЈЕ ПОПРАВИО!
КАКО СТЕ ВАС ДВОЈИЦА, ФЛАШЕ?
1-24

ЈА САМ ДОБРО, АЛИ ФРАНЦ...

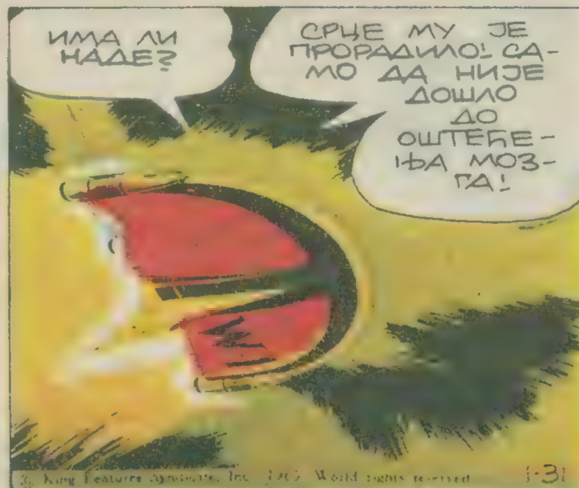

ЕВО, ТУ ЈЕ ЛЕКАР! БИЋЕ, НАДАЈМО СЕ, СВЕ У РЕДУ!

ПРЕКАСНО, ЗАРКОВЕ! СРЦЕ МУ ЈЕ СТАЛО!

ПА, ДОКТОРЕ...
ДА, СРЦЕ МУ ЈЕ СТАЛО... ПОКУШАЋЕМО СА ПЕЈСМЕЈКЕРОМ!

ПЕЈСМЕЈКЕР ЋЕ СТИМУЛИСАТИ РАД СРЦА... ДОК СЕ МИШИЋИ НЕ ПОВРАТЕ!

ТРАНСФУЗИЈОМ ЋЕМО МУ ОЧИСТИТИ КРВ ОД РАДИОАКТИВНОГ ОТРОВА!

ИМА ЛИ НАДЕ?
СРЦЕ МУ ЈЕ ПРОРАДИЛО! САМО ДА НИЈЕ ДОШЛО ДО ОШТЕЋЕЊА МОЗГА!
King Features Syndicate, Inc. World rights reserved
1-31

ТРЕБА ДА ПРОЂЕ НЕКО ВРЕМЕ ДА ТО САЗНАМО! ЗАШТО СЕ НЕ ОДМОРИШ, ФЛАШЕ?
12

ЗАРКОВЕ, ОЛУЈА БЕСНИ! НАШЕ ЕКИПЕ СУ НЕМОЋНЕ!
УПРАВО СМО ЗАВРШИЛИ ПОПРАВКУ... САД ЋЕМО ПОКУШАТИ ДА ЗАУСТАВИМО ОЛУЈУ!

ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ КАО ДА СЕ НЕБО СПУСТИЛО НА ЗЕМЉУ... ТОРНАДО, ПОПЛАВЕ, РАЗАРАЊА... А ЉУДИ СУ БИЛИ БЕСПОМОЋНИ...

ВОДА И ДАЉЕ РАСТЕ! А ПОМОЋИ НЕМА НИОТКУДА

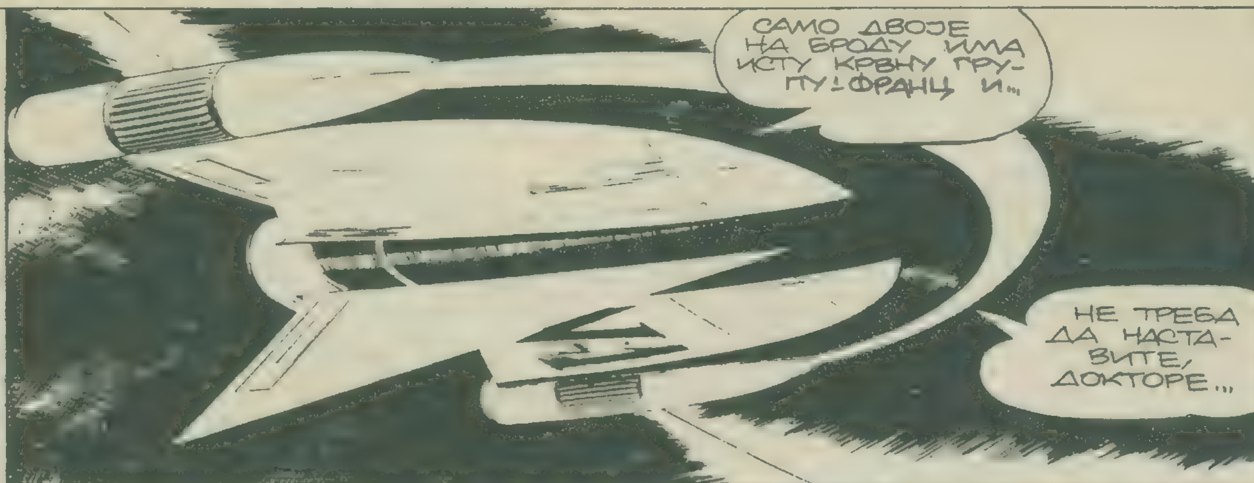

СВЕ СМО ПРИПРЕМИЛИ, ФЛАШЕ! ПРОТОНСКИ ПЉУСАК СМО УСМЕРИЛИ НА ОЛУЈУ! У РЕДУ! **ПУНОМ СНАГОМ!**
Syndicate, Inc., 1965. World rights

СНОП ПРОТОНА СА ВРЕМЕНСКОГ БРОДА ОБРУШИО СЕ НА ГУСТЕ ОБЛАКЕ...

ВИДИШ, СЕЛИ! РЕКАО САМ ДА ЋЕ ПОМОЋ СТИЋИ! ВРЕМЕНСКИ БРОД ЈЕ РАЗБИО ОЛУЈУ!

УСПЕЛИ СМО, ЗАРКОВЕ! ПОБЕДИЛИ СМО ОЛУЈУ!
УСПЕЛИ СМО ЈЕР СМО РАДИЛИ КАО СЛОЖНА ЕКИПА!
13

ФРАНЦ СЕ БОРИО ЗА ЖИВОТ...
УПОТРЕБИО САМ СВЕ РЕЗЕРВЕ КРВИ... А ТРЕБА МИ ЈОШ! ПОЗВАЋУ КОНТРОЛНУ СОБУ!

МЕТЕОРОЛОШКИ БРОД СЕ УСПЕШНО ИЗБОРИО СА ОЛУЈОМ... АЛИ, ОТПОЧЕЛА ЈЕ ЈЕДНА ДРУГА БОРБА...
САМО ДВОЈЕ НА БРОДУ ИМА ИСТУ КРВНУ ГРУПУ! ФРАНЦ И...
НЕ ТРЕБА ДА НАСТАВИТЕ, ДОКТОРЕ...

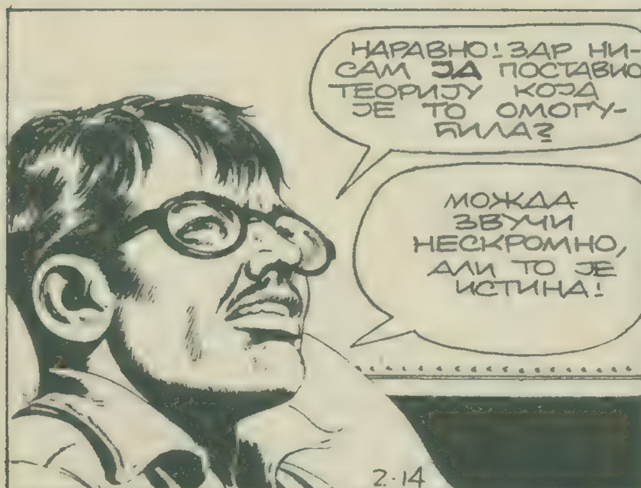

...ДАЋУ КРВ...

ОПОРАВЉА СЕ! ПУЛС ЈЕ ДОБАР! НЕМА ТРАГОВА РАДИОАКТИВНОСТИ! ХВАЛА ТИ, ФЛАШЕ!

ТИ КАО ДА СИ НА СЕБЕ ПРЕУЗЕО БРИГУ О ФРАНЦУ... ПРВО У СВЕМИРУ, А САД ОВДЕ...
ТО ЈЕ НАЈМАЊЕ ШТО МОГУ, ЗАРКОВЕ...

...ПОСЛЕ ОНОГ ШТО ЈЕ ОН УЧИНИО ЗА СВЕТ!
ДРАГО МИ ЈЕ ДА ТО КАЖЕТЕ, ФЛАШЕ!

ЧУО САМ ШТА СТЕ РЕКЛИ, ЗАРКОВЕ! ФЛАШ МИ ЈЕ СПАСАО ЖИВОТ!
ЈЕСТЕ, ФРАНЦ АЛИ, ВИ СТЕ ПОПРАВИЛИ ПРСТЕН... И ОЛУЈЕ СУ ПОБЕЂЕНЕ!

НАРАВНО! ЗАР НИСАМ ЈА ПОСТАВИО ТЕОРИЈУ КОЈА ЈЕ ТО ОМОГУЋИЛА?
МОЖДА ЗВУЧИ НЕСКРОМНО, АЛИ ТО ЈЕ ИСТИНА!
2-14

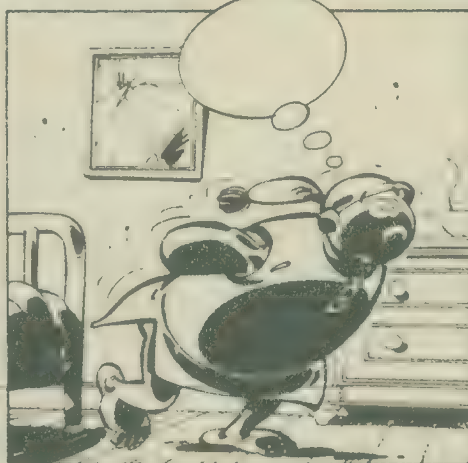

НИСМО СЕ БАШ УВЕК НАЈБОЉЕ СЛАГАЛИ, ФЛАШЕ, АЛИ ИПАК СМО УСПЕЛИ ДА САВЛАДАМО СТИХИЈУ! СХВАТИО САМ ДА САМ И ЈА ДЕО ТИМА!
КРАЈ ЕПИЗОДЕ

СМИТ И ВЕСОН — ОВЦЕ

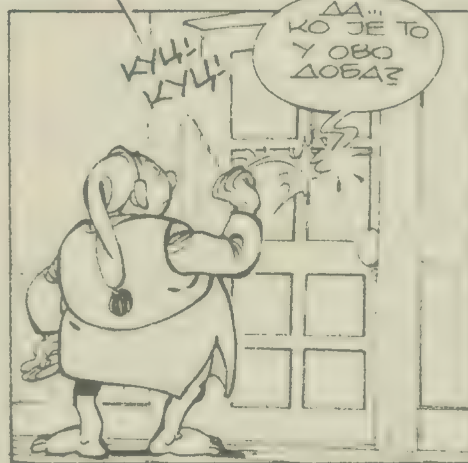

НИСИ МИ РЕКАО ШТА СА ЊИМА ДА РАДИМ КАД ИХ ПРЕБРОЈИМ!

?!

НАГРАЂЕНИ ЧИТАОЦИ У ТУНИСУ

ЗАБАВА ОД ЈУТРА ДО СУТРА

Пут од Београда до хотела „Les colombes" био је напоран, али све је заборављено при првом сусрету са лепотама Африке.

Читаоцима „Политикиног Забавника" који су добили седмодневно путовање за двоје у Тунис придружила се и двадесеттрогодишња студенткиња из Прибојске Бање Валентина Милетић. Она је, као добитник супернаграде, могла да бира између Кине, Сингапура, Индије, Лос Анђелеса... Определила се за Тунис, највише због друштва.

– Ово ми је прво веће путовање и веома сам узбуђена – каже Валентина. – Африка ми је давнашња жеља. Пошто студирам географију, једнога дана ћу својим ђацима моћи да причам о овоме што сам видела и доживела.

Осим Тање Куљак, студенткиње из Београда која је већ путовала светом, многи су први пут летели авионом и први пут прешли границу наше земље. Иначе, Тања је у последњем тренутку улетела у авион за Тунис и то уместо своје сестре Мирјане која је добила награду али је била спречена да пође.

Осмогодишња Љубица Милић из Чуруга, с обзиром на своје године, морала је да пође у пратњи једног од родитеља. Изабрала је тату али је често причала о мами. – Како би се њој ово свидело! Што не направите неку наградну игру за троје?

Петнаестогодишњем Небојши Новаковићу из Бањалуке све се свиђало. Питали смо га може ли бар нешто да издвоји. „Па можда су то људи у Тунису. Тако су добронамерни!"

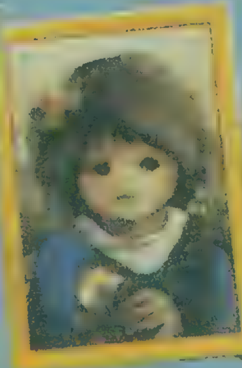
Пошто се хотел „Les colombes" налази на једној од најлепших плажа у Тунису, удаљен од центра Хамамета пет а Набела шест километара, „забавниковци" су били на великим мукама за шта да се определе – за шетњу по Набелу или Хамамету или да остану у хотелу и уживају у забавама којих је било напретек. Искушење је било велико: крај базена лежаљке и љуљашке, крај мора сунцобрани, даске за једрење, педолино, такмичења у тенису, мини-голфу и све то – бесплатно за хотелске госте. Онима који се нису сналазили у свему томе у помоћ су пристизали дежурни забављачи – студенти и један професор физичке културе из Туниса – да расположе тужне, да их насмеју, да охрабре оне који се нису усуђивали да уђу у педолино, да причувају најмлађе. Увече су организовали приредбе, такмичења у певању, игрању, разним вештинама... Тако се једне вечери на подијуму нашао и Угљеша Павићевић из Будве и побрао велики аплауз песмом „Плави, мој анђеле".

Да се све одвија по плану и протекне у најбољем реду постарао се водич JAT AiR LIFT-a Бранко Велединовић. Увек је имао прави одговор и у граду Тунису и у Националном музеју Бардо приликом разгледања предивних мозаика, у Сиди Бу Саиду...

И. М.

Шта се крије иза имена?

СТАНАРИ И ФОЛИРАНТИ

Ово је наставак приче о томе како су неке стране групе изабрале своје називе. Сазнаћете ко су били „Пинк и Флојд", зашто се на камењу које се котрља не хвата маховина, како се зову неке московске уличне банде и још много шта...

„Madness" (Лудило) – Када је ска музика почетком осамдесетих година постала популарна, „Madness" су, као водећи представници овог обновљеног музичког покрета, одлучили да узму назив песме старог певача и њиховог идола Принца Бастера.

▲

„Motorhead" (Глава мотора) – Басиста групе Леми Килмистер својевремено је свирао у саставу „Hawkwind" који је 1974. на Б страну свог сингла „Kings Of Speed" ставио песму „Motorhead". „Mott The Hoople" – Тако се зове књига Виларда Мануса.

„New Model Army" (Војска новог кова) – У другом енглеском грађанском рату који је трајао од 1648. до 1651. викторијанци су ратовали против ројалиста. Пре тог сукоба, 1645, Оливер Кормвел је створио војску која је назвао „New Model Army". „New Order" (Нови поредак) – Када је Јан Кургис, певач групе „Joy Division", извршио самоубиство, остали чланови наставили су да раде под овим именом које је требало да означи нов, свеж почетак. Овај израз су користили Хитлер и Мусолини, али чланови групе одбијају било какву сличност са нацистичком идеологијом, што њихова музика потврђује.

„New Riders Of The Purple Sage" (Нови јахачи румене кадуље) – Познати писац пустоловних романа Зен Греј објавио је 1912. године књигу „Јахачи румене кадуље" и група се 1970. појавила под овим именом. Годину дана касније називу су додали реч Нови.

„Orchestral Manoeuvres In The Dark", (Оркестарски маневри у мраку) – Песму под овим насловом својевремено је написао Енди Мекласки. Чланови групе тако су се и назвали.

„Gilbert O Saliven" – Док је ишао у гимназију, овај енглески музичар (врло популаран, почетком седамдесетих) сањао је о томе да успе на музичкој сцени. И, када је почео да се пробија, смислио је ново име искористивши презимена популарних енглеских композитора Гилберта и Саливена.

„Pere Ubu" (Тата Иби) – По чувеној комедији Алфреда Жарија „Краљ Иби" коју је написао 1896. године.

„Pink Floyd" – Два стара америчка блуз музичара Пинк Андерсон и Флојд Каунсил очигледно су утицала на чланове групе када су, спајајући њихова имена, крстили свој састав.

„Poco" – Чланови групе прво су желели да се назову „Пого" по сатиричном стрипу Волта Келија, али им Кели није дао дозволу за то. Онда су се одлучили за „Поко", не само зато што слично звучи него и зато што има неко музичко значење, јер поко на италијанском значи мало. Значи, нису имали превише амбиција. Срећом, преварили су се, јер су историји рокенрола оставили неколико врло лепих балада.

„The Pogues" – Скраћена ирска псовка.

„Prefah Sprout" – Док је ишао у школу, вођа ове групе Педи Мекалон гледао је како његови школски другови носе плоче група „Tyrannosaurus Rex" и „Grand Central Station". Ти називи су му узбуђивали машту: „Привлачила ме тајанственост тих имена, била су некако загонетна и мрачна. Зато сам склопио две речи које ништа не значе очекујући да ће се људи питати: Шта је то, до ђавола? И друга имена била су у конкуренцији, на пример, „Chrysalis Cognosi" и „The Ethereal, Fair Rosses" која такође ништа не значе."

„Pretenders" (Фолиранти) – По хиту „Great Pretender" који су 1956. снимили „Pletersi".

„Procol Harum" – Клавијатуриста групе Гари Брукер имао је другара а овај мачку која се тако звала. Иначе, то је стара латинска изрека која у слободном преводу значи: „Преко тих појава."

„Ramones" – Док су „Bitlsi" наступали под именом „Silver Beetles", Пол Макартни је кратко време користио псеудоним Пол Рамон. И када су „Ramones" настали 1974. године, одабрали су то презиме за назив групе у знак сећања на време када је Макартни – по њима – још увек био рокер.

„R. E. M." – Скраћеница за појаву rapid eye movement (брзи покрети ока), кретања

▼

ока испод уснулог капка, што је знак да овај нешто лепо или ружно сања.

„Residents" (Станари) – Прича се да је група на почетку каријере разним дискографским кућама упорно слала демо-снимке. Једном су на коверту заборавили да напишу своја имена. Из дискографске куће поштом су вратили снимке написавши уз адресу: Станари.

„Rolling Stones" (Котрљајуће камење) – По Мади Вотерсовој блуз песми „Rolling Stone". Но постоји и изрека: „На камену који се котрља не хвата се маховина", што је стилска фигура за немирне, несталне духове.

„Roxy music" – Брајан Фери, певач групе, каже: „Желео сам назив који би ујединио осећај тананог старинског сјаја а да у исто време то буде игра речи која би подсећала на рок."

„Searchers" (Трагачи) – По истоименом каубојском филму Џона Вејна који је снимљен 1956. године.

„Sex pistols" (Сексуални пиштољи) – Име је одабрао њихов оснивач и менаџер Малколм Мекларен који је у време оснивања групе имао бутик „Секс" где је група и настала. Иначе, pistils је у ботаници ознака за тучак на цвету. Још једном изменом слова добијена је још једна игра речи.

„Showaddywaddy" – Тако гласи пратећа вокална линија у неким песмама педесетих година. Исто образложење важи и за групу „Sha Na Na".

„Sigue Sigue Sputnik" – По неким изјавама чланова групе, а које је тешко проверити, тако се звала једна улична банда у Москви. Они тврде да су о томе читали у листу „International Herald Tribune".

(Наставља се)

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Музика је осећање а не разум. И то је оно што ме привлачи у музици. Волим глумце који не раде промишљено своју улогу, већ једноставно нуде магију, као Роберт де Ниро. Или Спрингстин, он мрмља док пева, али он је своје осећање претпоставио памети".

Џим Кер („Simple Minds")

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

IF YOU DON'T KNOW ME BY NOW

If you don't know me by now
You will never know me
All the things
That we've been through
You should understand me
Like I understand you
Now girl I know the difference
Between right and wrong
I ain't gonna do nothing
To break up our happy home
Don't get so excited
When I come home
A little late at night
'Cos we only act like children
When we argue fuss and fight
If you don't know me by now
You will never never know me
We've all got our
Own funny moods
I've got mine
Woman you've got yours too
Just trust in me like I trust in you
As long as we've been together
It should be so easy to do
Just get yourself together
Or we might as well say goodbye
What good is a love affair
When you can't see eye
If you don't know me by now
You will never never know me

Изводе: Simply Red

АКО МЕ ДО САДА НИСИ УПОЗНАЛА

Ако ме до сада ниси
упознала
То никад нећеш успети
Све оне ствари
Које смо заједно проживели
Требало би да ме разумеш
Као што ја разумем тебе
Девојко, сада знам разлику
Између добра и зла
Нећу учинити ништа
Што би разрушило наш
срећни дом
Немој бити тако бесна
Када се вратим кући
Негде око пола ноћи
Јер ми се понашамо као деца
Када се свађамо и
расправљамо ни око чега
Ако ме до сада ниси
упознала
То никад нећеш успети
Сви ми имамо
своја чудна расположења
Ја имам своје
Жено и ти имаш своје
такође
И зато само ми веруј као
што ја верујем теби
За све ово време колико смо
заједно
То би требало да буде лако
Само буди сабрана
Или ћемо морати једно
другом да кажемо збогом
Каква је то љубавна веза
У којој нисмо једно уз друго
Ако ме до сада ниси
упознала
То никад нећеш успети

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

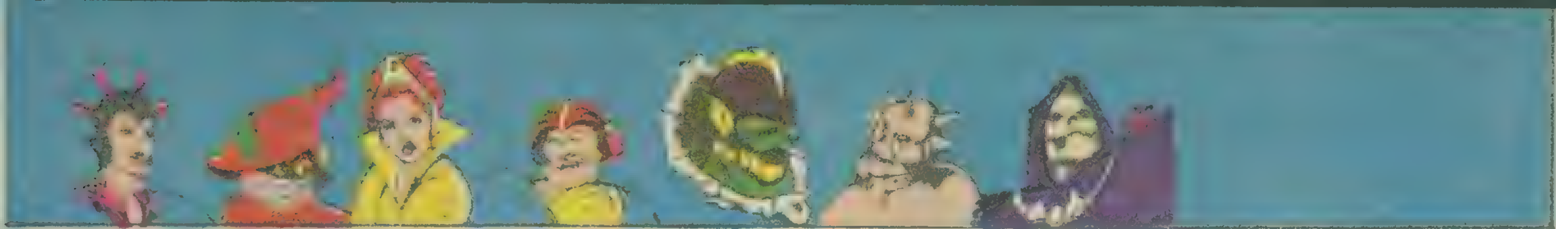

НОВЕ АВАНТУРЕ ГОСПОДАРА СВЕМИРА

ХИ-МЕНЕ, УЗМИТЕ КОРВИНА И НАСТАВИТЕ ДАЉЕ! БИЋЕ ВАМ ЛАКШЕ БЕЗ МЕНЕ!
КОРВИН СЕ ТОЛИКО ТРУДИО ДА ВАС СПАСЕМО!
7/28

РОНДЕЈЛУ СУ ПОТРЕБНА ОБА ПРИНЦА!

МОЖДА СИ У ПРАВУ... МИСЛИМ ДА НАС ЧЕКАЈУ ВЕЛИКИ ПОСЛОВИ АКО ПРЕЖИВИМО!

УМРЕЋЕМО ОД ЖЕЂИ АКО УСКОРО НЕ НАЂЕМО ВОДУ!
МОЈА СНАГА ТУ НЕ МОЖЕ НИШТА ДА ПОМОГНЕ!

ХЕЈ, ПОГЛЕДАЈТЕ ОВЕ ТРАГОВЕ! МОЖДА ИПАК ИМАМО СРЕЋЕ!
7/29

ТО ЈЕ ЗЕМЉАНА ПОСУДИЦА ЗА ЧУВАЊЕ ВОДЕ... КАКО СИ ЗНАО ГДЕ ДА ЈЕ ПОТРАЖИШ, НИКОЛА?
НЕ УЧИ СЕ СВЕ САМО ИЗ КЊИГА, МЛАДИ ПРИНЦЕ!

ДАЋЕМО ЈЕ ХИ-МЕНУ! ЊЕМУ ТРЕБА СНАГЕ... ЈЕР САМО ОН МОЖЕ ДА НАС ИЗВУЧЕ ИЗ ОВЕ ПУСТИЊЕ!

САДА ТИ УЧИШ, КОРВИНЕ! ТАКО ПРАВИ ВОЂА КОРИСТИ СВОЈЕ ЗНАЊЕ!
172

НИКОЛА, ТИ ЈЕ УЗМИ! МОРАШ СЕ ОПОРАВИТИ! РОНДЕЈЛ ТЕ ТРЕБА...
7/30
У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: У ЕТЕРНОСУ

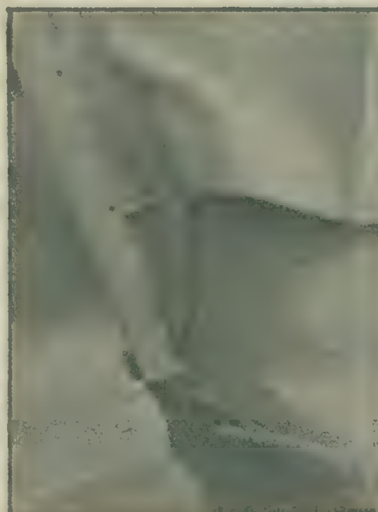
ИЗ УЛИЦЕ НАДЕ

КАШИКЕ С ТЕГОМ И ПОДИЗАЧИ ПРСТИЈУ

Ципеле са минијатурним електро-предајницима помажу деци која неправилно газе да исправе ход. Носе се уз панталоне како се не би видели проводници за предајник који се носе за појасом

Човек везан за колица не може много шта да учини, између осталог да се сам обује. Уз помоћ хватаљке за чарапе сада лако може да их навуче

Кашика с тегом намењена је људима који због подрхтавања руку не могу сами да се хране

Зашто је један инжењер одлучио да се врати у занатлије и отвори јединствену ортопедску радњу

Витановачка улица у Београду за многе је улица наде или ће то, можда, постати кад сазнају за њу. Шта се то тако важно и значајно налази у њој? Одговор је – ортопедска радња. Једна једина у целој Србији.

Вероватно никада не бисмо завирили у ову мирну, забачену улицу на Вождовцу и радњу у њој да нисмо, сасвим случајно, чули за изум њеног власника, педесетогодишњег инжењера Божа Вулина. Како је Божо човек који стално нешто смишља и измишља, ваљда и док сања, није ни чудо што је његов изум, ако не генијалан, оно бар – сјајан. Реч је о кашики из које јело не може да се проспе. Држао је човек овако или онако, под правим или косим углом, она увек стоји како треба – хоризонтално. Можда се то многима и неће учинити као нешто нарочито, али, нарочито јесте. За оне којима је намењена, људима који болују од Паркинсонове и сличних болести, Божова кашика је спас. Додуше, не баш јефтин. Међутим, није само кашика с тегом једино чудо на које смо наишли у Божовој радњи. Има ту пун кош разноразних ствари чију је намену тешко одгонетнути.

– Знате ли шта је ово? – пита Божо смешкајући се и пружајући нам нешто налик на минијатурну папучицу. Окрећемо, загледамо и признајемо – не знамо шта је.

– Сепаратор за чукљеве – каже Божо. – Захваљујући њему у неким случајевима операција може да се избегне. Ако је случај баш такав да је хируршка интервенција неопходна, сепаратор ће бити од велике користи и после ње јер раздваја палац од осталих прстију, а како је прављен од нарочите гуме врло је удобан.

Оно што другима не пада на памет

Божо затим спушта на сто још један предмет за који никад не бисмо погодили чему служи.

– Ово су подизачи прстију – каже. – Намењени су људима којима „пада" неки од прстију на ногама па не могу да обују ципеле. Уз овај подизач та невоља је у потпуности решена.

– Откуд идеје за све те ствари? – питамо.

– Једноставно – одговара Божо – ја се сетим онога што другима до сада није падало на памет. А има и много тога што се у свету ради и што је од велике помоћи људима али код нас не може да се набави. Ето, на пример, до сада се нико, ни у Београду ни у целој републици, није бавио оправком ортопедских колица. чак ни они који их производе. Кад се нешто на њима поквари, човеку не преостаје друго него да купи нова. Понекад су у питању ситнице које није нарочито тешко отклонити.

– Посебну невољу за инвалиде представљају гуме: некад су им потребне тврде, некад пумпане. Зависи где их користе, односно возе. Е, сад, ако су наручили колица са пумпаним гумама а желе да их замене тврдим, морају да мењају и точкове. То није ни јефтино ни једноставно. Ја сам то решио тако што сам направио точкове на којима гума може да се мења. Па, по жељи.

Кад је већ о колицима реч, инвалиди имају још много му-

Многе наше читаоце вероватно ће занимати где се налази „Уна" и колике су, на пример, цене дечјих ортопедских ципела. Одговор је: све што Божо Вулин производи може да се добије на уредно оверен рецепт, без обзира да ли је пацијент из Београда или, рецимо, Пријепоља.

ка. Једна од њих је то што не могу да уђу у неке лифтове а о томе да се пењу степеницама нема ни говора. Божо је смислио како да им помогне. За оне који живе у зградама са малим лифтовима колица преуређује тако што се „скупе" таман колико треба. Чим се изађе из лифта, уз помоћ мале полуге колица се шире. Ни препреке као степенице нису по њему несавладиве. Мали електромотор и гусенице уместо точкова омогућиће и оно што је до сада изгледало немогуће – пењање уз степенице.

Сигнал за погрешан корак

Ни ту није крај Божовим идејама везаним за инвалиде у колицима. Овај инжењер занатлија у стању је да колица прилагоди тако да у њима може и да се стоји.

– То је нарочито важно за децу – каже. У преуређеним колицима она могу да стоје за столом, једу, играју се. За оне који цео живот проводе у седећем положају ова промена много значи.

Радећи на овим преправкама, Божо се досетио да би могао да направи и „стајалице" за децу која не могу да стоје. А још се није догодило да оно што смисли и не направи."

Мислећи пре свега на децу, покушао је да од нарочите гуме направи боље улошке од оних који могу да се нађу у радњама. И то му је, каже, пошло за руком. Улошци из његове радионице врло су лаки, корисни и зато их препоручују лекари који су имали прилике да их виде. По потреби, прави их и по гипсаном одливку. То је, додуше, сложеније и треба уложити више труда, али кад треба, ради се. Упркос томе што се не исплати.

– Јер – каже Божо – није свима лако да за пар уложака издвоје дванаест старих милиона. А да наплатим колико би се то мени исплатило, не могу. Људи то, једноставно, не могу да плате. Можда није за поређење, али пар добрих уложака у Америци кошта 200 долара. Таква цена код нас би, једноставно, била незамислива.

За децу са равним табанима и ону која, из разних разлога, не корачају правилно, Божо прави ортопедске ципеле у које уграђује електростимулаторе – они детету дају сигнал кад погрешно закорачи. Где ће поставити електростимулатор, не одлучује сам: о томе брину лекари. Уосталом, без сарадње са њима тешко да би проверио много тога што је смислио. То је случај и са направом коју је назвао цервикални хало.

Они који су имали операцију вратног дела кичменог стуба, захваљујући овом помагалу не морају данима непомично да леже у болници. Пошто се изврши блокада врата цервикалним хало, иде се кући и живи мање-више нормално. Човек може да се креће, шета, седи.

Зашто нема таксија?

Да би човек смишљао и правио ортопедска помагала, неопходно је да воли људе, сматра Божо. Друкчије не може да им помаже упркос томе што са хендикепираним људима није увек лако: треба стрпљења.

– Нешто о чему се у овом нашем граду, па ни у другима, не размишља, јесте – како да човек, инвалид у колицима, оде на преглед лекару, у биоскоп, посету пријатељима. Градским превозом? Тако нешто у великом броју случајева потпуно је неизводљиво. А немају сви довољно новца да купе посебно прилагођене аутомобиле. Знајући све то, дошао сам на идеју и понудио Београду да купим аутомобил-такси за превоз инвалида. Нудио сам и да запослим људе који би возили тај такси. Али, све је пало у воду – нeко, негде, није имао довољно слуха за тако нешто. До дана данашњег нисам успео да добијем дозволу за увоз. Питам се: треба ли човек да доживи личну драму да би имао разумевања за туђу?

Пре него што смо се растали са власником „Уне", како се зове Божова радња, желели смо да сазнамо шта је једног инжењера навело да оде у занатлије. Прича је помало необична. Божо је у живот кренуо као занатлија, машинбравар. Вредан какав јесте, закључио је да ће више вредети ако више зна и тако је завршио најпре средњу техничку, затим вишу школу, а онда и факултет. На крају, одлучио се за малу привреду јер нигде није нашао себе.

– Како бих коју школу завршио – каже – схватао сам да је професија за коју сам се одлучио превазиђена. И да, упркос томе што сам стално нешто учио, испада да не знам довољно. Увек се нађе нешто што тек треба да докучим. Срећом, ја сам човек који не стаје на пола пута и који све што ради, чини то не само због себе него и због других.

Да је то тачно, уверили смо се. Ортопедску радњу „Уна" оставили смо у уверењу да су чуда могућа ако човек верује у њих.

Олга Вукадиновић

Господин Хајнрих Енглехард Стејнвег, или Стенвеј, по доласку у САД

БУДУЋНОСТ НЕЋЕ ЗНАТИ ЗА ПРАВИ ЗВУК?

МЕХАНИЧКО РЕМЕК-ДЕЛО

Између имена „Стенвеј" и клавира врхунског квалитета повлачи се знак једнакости. То знају и људи ван музичке „бранше". Али, нико, чак ни одговорни људи у фирми, не зна – каква судбина чека овај у свету чувени инструмент

На концерту у њујоршком Карнеги холу у јуну прошле године све је било гала. Пре свега сала. Затим пијанисти. Све сама врхунска имена из читавог света. На програму су били бесмртници класичне музике. Па ипак, те вечери у центру пажње био је клавир. Није чудо кад се зна да је фирма „Стенвеј и синови" прославила 135 година постојања и за ту прилику направила петстохиљадити клавир.

Кад је 1903. године из радионице „Стенвеј" изашао стохиљадити клавир направљен за Белу кућу, био је израђен у европском стилу. То је значило да му је спољашња „шкољка" била исликана цртежима француске школе и да је сва била у китњастим, позлаћеним, за данашњи укус можда превише нападним украсима. Тристахиљадити „стенвеј" који је 1938. заменио претходни у кући америчког председника, био је са цртежима из америчке историје, од махагонија и на ногама које су представљале стилизоване орловске главе – симбол САД.

Петстохиљадити клавир сви су очекивали с нестрпљењем. Пре свега зато што се зна да инструмент са потписом „Стенвеј" увек значи квалитет, а још кад се израђује за такву прилику – очекивало се нешто изузетно. Друго, шта ће смислити одговорни људи из ове фирме који више нису из породице Стенвеј?

МЕХАНИЧКО РЕМЕК-ДЕЛО

И пијанисти, и публика, а понајвише музички зналци били су разочарани. Клавир модерне спољашњости, прилично грубих линија, здепаст (неко је изјавио да има утисак да је клавир – чучнуо), звук трошан, недовољне јачине и не тако финих прелива. Да ли је то крај „Стенвеја"?

Посао од свадбеног поклона

Први „стенвеј" носио је потпис „H. E. Stenveg, Instrumentmacher in Sisen" (градитељ инструмената из Сисена, малог места у немачким Харц планинама) по Хајнриху Енглехарду Стенвегу, дванаестом детету једног шумара који је по Хајнриховом рођењу усвојио још троје деце. Када су око 1800. године почели Наполеонови ратови, Хајнрихова старија браћа и отац отишли су у борбу, а остали из породице Стенвег побегли у планине. Преживео је само Хајнрих, један његов брат и сестра. После рата вратио се отац са још два сина, али ускоро су сви сем Хајнриха страдали у олуји.

Хајнрих Енглехард Стенвег, градитељ цитри, гитара, оргуља, коначно се определио за свој позив када је будућој супрузи направио клавир – као поклон за венчање. У то време клавир је славио стогодишњицу постојања. Први је изградио Италијан Бартоломео Кристофори 1709. године и инструмент назвао пијанофорте (пијано – ниски тонови и форте – високи, гласни), јер је за разлику од свог претече – клавсена, клавир могао да извуче и сасвим тихе, нежне звуке као и најгласније.

Када је Хајнрих направио свој први клавир, само у Паризу већ је било 60.000 ових инструмената, а у Енглеској се годишње производило 20.000, да не спомињемо остале земље Европе и света. Хајнрих је свесно ушао у борбу на тржиште које је покривало неколико чувених породица градитеља клавира. А њима је тај посао био породична традиција.

Ако је Европа већ била засићена, Америка још није. Тако је бар мислио Хајнрихов син Чарлс кад се запутио у САД. И био је у праву. Када је 1853. позвао породицу да му се придружи, име Стенвег претворио је у Стенвеј (немачко „вег" је енглеско „веј" и значи – пут).

За две деценије фирма „Steinway & Sons" (Стенвеј и синови) побољшала је звук својих клавира, што је значило – бољу механику и резонанцију звука. Фабрика у Улици Варик била је недовољна за све поруџбине, па је 1860. године отворена нова „фабрика" на Четвртој авенији и 52. улици и убрзо постала позната као фирма која израђује „најбоље пијанофорте на свету". До 1865. запошљавали су 400 радника и израђивали 45 клавира недељно. До краја века „Стенвеј" је заједно са осталих 260 градитеља претворио америчко тржиште у водеће – производило [illegible] 200.000 клавира годишње.

Пословност + марљивост = успех

Друга генерација породице Стенвеј у САД [illegible] допринела да се [illegible] прочује. Пре свега [illegible] Теодор Стенвеј [illegible] лично напрасит, али [illegible] технички геније [illegible]. Одбијао [illegible] Америку [illegible] што су му умрла два млађа сина, није позвао. До тада је живео у Немачкој.

Теодор је знао душу клавира. Од 55 патената за овај инструмент, колико је до 1889. изашло из радионице „Стенвеј", 41 је био са Теодоревим потписом. Он је најзаслужнији за дугу породичну традицију која је подразумевала познавање сваког и најмањег дела клавира, а зна се да овај инструмент има 12.000 различитих елемената.

Као што је Теодор окренут самом инструменту, тако је његов брат Виљем, по приро-

Разлика између стохиљадитог и петстохиљадитог клавира није само у изгледу. Звук „Стенвеја" се, тако бар кажу, променио

Јосип Кајзин проверава дрво од кога се прави шкољка клавира. Мора да стоји у просторији најмање месец дана и суши на температури од 30 степени Целзијуса.

ди дружељубив, енергичан и физички јак (прича се да је једном руком могао да дигне тег од 60 килограма), успешно водио послове. Виљему је било јасно да није довољно направити добар клавир, требало га је што боље представити на тржишту. Он је међу првима почео да везује извођача уз свој производ. Организовао је прву америчку турнеју руског пијанисте Артура Рубинштајна, тада тек у успону. Гарантовао му је 200 концерата и 200 долара по сваком, уколико буде свирао само на „стенвеју". Руби, како су маестра звали, пронео је славу овог клавира читавом Америком. Двадесет година касније Виљем је поновио успех с другим извођачем – Пољаком Јаном Падеревским.

На Светској изложби у Чикагу 1893. локални градитељи изричито су захтевали да Падеревски свира на неком њиховом клавиру, а не на „стенвеју". Тада је дошло до такозваног чикашког клавирског рата. Карикатуристи приказују Падеревског како седа за један, други, шести клавир и коначно се одлучује за – „стенвеј".

Виљем Стенвеј није се на томе зауставио. Поред читаве мреже агената који су ишли по земљи и свету и рекламирали његове клавире одлучио се на још један значајан корак – да сагради и концертну дворану у Њујорку. Публика је, пре него што би дошла до сале, морала да прође кроз дворану у којој су били изложени најновији модели „стенвеја".

Фабрика у граду опет је постала мала, па су у Квинсу, предграђу Њујорка, купили 400 хектара земље и изградили нову која је и данас на том месту. Стенвеј село је, поред фабрике, имало и бесплатну школу, библиотеку, јавно купатило за раднике, јефтине станове и добар превоз.

Наследници тежи од кризе

Чак ни друга, нова концертна сала подигнута у Њујорку није могла да се избори са тржиштем у време велике економске кризе 1929. године. Од 142 фабрике за израду клавира, колико их је у САД било 1925, после седам година остало је само 50. Капије „Стенвеја" биле су затворене читавих 25 месеци, јер нису као остали конкуренти, желели да продају своје име за неке друге производе – одбили су, на пример, понуду да стоји на фрижидерима и тостерима.

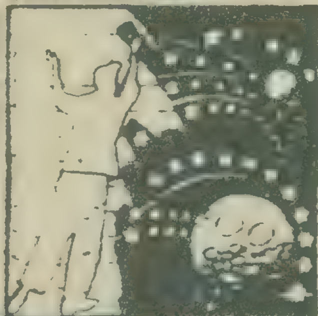
Оно што није учинила криза, ни други светски рат, учинили су сами наследници. Када је Хенри Стенвеј, из четврте генерације, преузео посао, у породици је дошло до несугласица. И што је најгоре нико од њих није баш показивао вољу да се настави породична традиција. Осим тога више нису могли да задовоље све поруџбине јер нису израђивали довољан број клавира. Коначно, седамдесетих година Хенри је, у договору са осталим члановима породице, продао „Стенвеј" фирми „CBS Inc". Једноставно нису се снашли у новонасталим условима када је тржиште почела да осваја јапанска индустрија „Јамаха", па „Каваи" и када су се у Америци као и у осталом делу света, уосталом, све више тражили електронски инструменти. Било је заиста тешко убедити некога да за један „стенвеј" издвоји најмање 19 000 долара.

Ни „CBS Inc." није издржала трку и „Стенвеј" је 1985. купила група бостонских акционара. Сада је председник „Стенвеја" Брус Стивенс, човек који је 17 година провео у „Полароиду" (какве везе имају филмови и фото-апарати с клавирима, просудите сами). И то није све. Смењен је и Џозеф Прамбергер који је 29 година био на челу градитеља клавира и, како сам каже, зна клавир „у душу", баш као некада Теодор Стенвеј. На његово место дошао је Данијел Кениг који је 21 годину радио као главни инжењер на изградњи турбина за хидроцентрале!

Нови људи у старој фирми покушавају, треба ли то наглашавати, да је модернизују. Јер, ако „Јамаха" за један дан произведе више клавира него што се у „Стенвеју" направи за четири месеца, значи да нешто треба хитно предузети.

Франц Лист, мађарски композитор и пијаниста, рекао је за „стенвеј" да је то „величанствено ремек-дело", а Вагнер је причао о његовој „невероватној лепоти", док је звук овог клавира Росини упоређивао са „грмљавином и умилним појем славуја у пролећној ноћи". Да ли ће нови „стенвеј", као и онај петстохиљадити, променити звук? Да ли ће неке будуће генерације бити лишене правог звука бесмртних композитора класичне музике?

В. Софреновић

НАУЧНА ФАНТАСТИКА

Роберт Шекли

ПЕТ МИНУТА ПРЕРАНО

Џон Грир одједном је схватио да се налази на улазу у небеса. Испред њега се простирала азурно-бела земља облака другог света а у даљини је могао да види град из маште како блиста под вечним сунцем. Испред њега је стајала висока, благородна прилика Анђела евидентичара Зачудо, Грир се није узбудио. Одувек је веровао да су небеса за свакога, не само за припаднике једне религије или секте. Упркос томе, читавог живота мучиле су га сумње. Сада је могао само да се подсмехне свом недостатку вере у божанску промисао.

– Добро дошао у небеса! – рекао је Анђео евидентичар и отворио велику, месингом оптточену књигу. Жмиркајући кроз дебела сочива Анђео је прелетео прстом низ густе редове имена. Нашао је Гриrово и застао оклевајући док су му врхови крила затитрали од узбуђења.

– Зар нешто није у реду? – упита Грир.

– Бојим се да је тако – узврати Анђео евидентичар – Изгледа да је Анђео смрти дошао по тебе пре но што је требало. У последње време је заиста прекомерно радио, али ово је ипак неопростиво. Срећом, посреди је сасвим ситна грешка.

– Однео ме пре времена? – рече Грир. – Ја то не сматрам за ситно.

– Али, као што видиш, у питању је само пет минута. Због тога не би требало да бринеш. Хоћемо ли да пређемо преко те ситнице и пошаљемо те у Вечни град?

Анђео евидентичар је био у праву, нема сумње. Какву би разлику за њега могло да значи пет минута више на Земљи? Мада није знао зашто, Грир је осећао да би оне могле да буду важне. – Волео бих да имам тих пет минута – рекао је.

Анђео га погледа сажаљиво. – У праву си, наравно, али ја бих ти саветовао супротно. Сећаш ли се како си умро?

Грир се замислио, а онда одмахнуо главом.

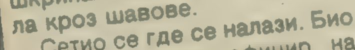
– Како?

– Нисам овлашћен да то кажем. Али, смрт никада није пријатна. Ти си сада овде. Зашто не останеш с нама?

Било је то сасвим разумно. Но, Грира је гризао осећај нечег недовршеног. – Ако дозвољавате – рекао је – ја бих стварно волео да имам те последње минуте.

– Па иди – п... стаде Анђео. – Ја ћу те чека...

И, одједном је Грир поново био на земљи. Налазио се у цилиндричној ... просторији осветљ... нејасном треперавом све... у. Ваздух је био устајао. ... сећало се ис- парење и ма...

лични зидови су се уздизали и шкрипали, а вода је продирала кроз шавове.

Сетио се где се налази. Био је артиљеријски официр на америчкој подморници „Непобедиви". Дошло је до квара сонара. Управо су налетели на подводни гребен који је требало да буде удаљен пет миља и сада су беспомоћно тонули кроз црну воду. „Непобедиви" је већ био далеко испод највеће дозвољене дубине. Било је само питање времена кад ће притисак који је брзо растао смрскати труп брода. Грир је знао да ће се то десити кроз тачно пет минута.

Није било панике. Чекајући престрашени, морнари су се одупирали о подбуле зидове. Техничари су били на својим местима и брижљиво очитавали инструменте који су говорили да немају никаквих изгледа. Грир је знао да је Анђео евидентичар хтео да га поштеди овога — горког краја живота кратке, оштре агоније [illegible]

Грир је ипак био срећан што се налази овде, мада није очекивао да ће га Анђео евидентичар схватити. Како би једно небеско створење и могло да схвати осећања човека са Земље? На крају већина људи умире у страху и незнању очекујући, у најгорем случају, муке пакла, у најбољем — ништавило заборава. Грир је знао шта му предстоји, знао је да га Анђео чека на улазу у небеса.

Због тога је желео да последње минуте живота искористи за доличан и достојанствен одлазак са Земље. Док су се зидови подморнице рушили око њега, присећао се заласка сунца над Ки Вестом, лаганог кружења једног сокола изнад мочваре. Мада су се небеса простирала пред њим, удаљена сада само неколико секунди, Грир је мислио на лепоте Земље призивајући у сећање што је могао више призора и догађаја, као човек који пакује ствари за дуго путовање у неку страну земљу.

Г. В.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ БЕЗ ОПИСА

Уместо уобичајених описа дајемо вам већ готова решења. Да бисмо вам мало отежали овај релативно лак задатак, нисмо поделили речи већ смо и водоравне и усправне ставили у један попис. Ако све речи из пописа (поређане по азбучном реду) уврстите у лик, у посебно означеним пољима добићете име града – летовалишта у Црној Гори (на слици).

АД – АКТ – АНТАРА – АНУ – АРАКА – АУТОБУС – ДАЛЕК – ДЕСКОВИ – ДИОНИС – ДОСТАВЕ – ЕГАЛ – ЕМЕНТАЛ – ЕСМЕРА – ИСКОРАК – ЈАЛИ – КАВАНАР – КАЛАЈ – КАРИЈЕРА – КЛУНИ – ЛОМОНИТОРИ – ОБ – ОБРУБ – ПИ – ПЛИВАЧ – ПОСТАВЕ – ПРЕДИСТОРИЈА – ПС – РАДИНКА – РАН – РВАЧИ – РЕСТОРАН – РО – САМОСТАНАЦ – СПЕКТАР – СТО – ТА – ТИГАР – ТИНТОРЕТО – ТРАВАРИЦА.

МАГИЧНИ ЛИК

БРА, ВО, ДО, ДОР, ЈАЦ, КРА, ЛА, НИ, НОСТ, ПАР, ПРО, СМРТ, СТА, СТАЈ, СТИ, ТА, ТИ.

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Канадско полуострво између Хадсоновог мора и Атлантског океана. **2.** Морталитет. **3.** Руковаоци великим дизалицама. **4.** Висина воде у речном кориту. **5.** Полна жлезда код мушкарца. **6.** Члан партије.

	1	2	3	4	5	6
1						
2						
3						
4						
5						
6						

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

НЕПОЗНАТО О ПОЗНАТИМ БАЈКАМА

КАКО ЈЕ МРАЧНО У ВУКУ!

Успавана лепотица је у првобитној причи прошла много горе него у бајци коју ми знамо. Исто се догодило и са Црвенкапом. Приче из којих су настале данашње бајке појавиле су се у средњем веку и биле су мешавина античких легенди и средњовековних ужаса

„Успавана лепотица" не завршава се срећно, онако како смо ми навикли. У првобитној причи, када се принцеза пробуди после пољупца, њене невоље тек почињу. А у најстáријој причи о „Црвенкапи" вук је имао добро да се помучи док свари баку коју је у сласт смазао, па је једва могао, после тако обилног ручка, да поједе и Црвенкапу. Многи тадашњи уметници, сматрајући да су две тако страшне смрти сувише тешке за дечији ум, одбијали су да илуструју бајку. Да би причу ипак мало ублажио, један сликар је на своју руку увео ловца који у последњем тренутку убија вука и спасава баку и Црвенкапу.

Зашто су људи који су измишљали овакве приче за децу били толико заокупљени насиљем?

Један разлог вероватно је у чињеници да су од елизабетанских времена до раног деветнаестог века деца сматрана малим одраслим бићима. Породице су биле затворене, деца су касно легала окружена псовкама, ни најмање заштићена од навика одраслих укућана. Посматрала су пијанчење у кући, очеве и мајке који се туку, краду и подваљују, а на улици јавна вешања, бичевање и окивање у ланце. Био је то део свакодневног живота улице. Насиље, суровост и смрт нису били непознати најмлађима. Бајке су зато, какве год да су биле, представљале блиставу фантазију наспрам ружне свакодневице

Лепе и наивне

Један човек је, више од свих, заслужан за опстанак неколико вечитих бајки. Био је то Шарл Перо чијом су нам заслугом остале сачуване, између осталог, три најпопуларније бајке: „Успавана лепотица", „Пепељуга" и „Црвенкапа". Овај Француз који је живео у седамнаестом веку био је у школи „понављач", а касније је променио више занимања. Најзад се посветио бајкама које су на двору краља Луја XIV постале врло популарне. Рођен је у Паризу 1628. као пето и најмлађе дете угледног писца. Мајка га је врло рано научила да чита и пише, а сваке вечери би, пред спавање, са оцем проверавао своје знање латинског. Као младић, Перо се опирао уобичајеном образовању. Учио је само оно што га је занимало. Научио је много о неким областима али се није оспособио за неки одређени посао. Да би добио дозволу за рад као адвокат, он је, на пример, 1651. подмитио испитиваче и тако стекао академску диплому! Али, право му је брзо досадило. Оженио се, добио четворо деце и променио много послова у влади. Незадовољан собом, понекад би записао приче којима је забављао своју децу. Тако је Шарл Перо нашао себе

Књига која га је прославила појавила се 1697. у Паризу под називом „Приче прошлих времена". Било их је осам. Све су, осим једне, постале познате у свету: „Успавана лепотица у шуми", „Мала Црвенкапа", „Плава Брада", „Господарска мачка или Мачак у чизмама", „Дијаманти и жабе", „Пепељуга или Мала стаклена папуча" и „Тома Палчић". Осма, и најмање позната, јесте прича о чудној романси принца са прелепом али глупом принцезом

Кувар нежног срца

Перо није само записивао приче које су већ постојале у народу већ је, иако су га критиковали као писца који је објавио дела хиљада очева, мајки, бака, схватио да лепота бајки лежи у њиховој једноставности. Додајући им мало тајанствености, направио их је онаквима какве је и сам волео да слуша док је био дете – лепе и наивне.

„Успавана лепотица", насловна прича Пероове збирке, у првобитном облику из-

гледа другачије. Шарл Перо је изоставио многа ужасна искушења лепе принцезе.

Прва записана прича о уснулој лепотици штампана је у Италији 1636. у збирци „Пентамероне" Ђанбатисте Базилеа. У напол‌итанској „Успаваној лепотици" мудраци упозоравају краља да је његова новорођена кћеркица Талија у опасности – у платну којим треба да је повијају налази се отров. Краљ је избацио сав лан из палате, али Талија је касније, као девојка, прела лан, отров јој је ушао под нокте и она је умрла. Сломљен дубоком тугом, отац је своју јединицу ставио на сомотски одар, затворио све улазе у палату и заувек напустио земљу у којој су живели... До овог места како тако, али даље се оригинална и Пероова прича разликују.

Један племић ловећи у шуми, открива напуштени замак и беживотно тело принцезе. Није одолео њеној лепоти... Девет месеци касније успавана Талија родила је близанце. Дечака и девојчицу, назване Сунце и Месец, зле виле држале су закључане. Једног дана дечак је сисао Талијин прст и Талија је оживела. Време је пролазило, а племић се сећао тренутака проведених у чудном дворцу са мртвом принцезом. Вратио се и нашао Талију. Обрадовао се деци и од тада су сви срећно и задовољно живели. Али, само недељу дана, пошто је племић морао да се врати својој жени.

Прича се наставља. Племићева жена сазнаје за децу свог мужа, хвата их и предаје кувару... Када је тога дана њен муж готово завршио с ручком, зла жена му је рекла: „Једеш оно што ти припада" Преварила се – кувар је био нежна срца па је поштедео децу и уместо њих у лонцу се нашао јарац. Кад је то сазнала, побеснела племкиња наредила је да се Талија жива спали. Али, успавану лепотицу у последњем тренутку спасава отац њене деце... Ту је негде и крај приче.

Најзад – браћа Грим!

„Црвенкапа" је најпознатија и најкраћа Пероова прича. Историчари књижевности нису нашли ранију верзију његовог рукописа у којој је вук појео и баку и Црвенкапу. Пошто је завршио с баком, вук разговара са Црвенкапом и то је, по многима, један од паметнијих дијалога у дечијој литератури. Чарлс Дикенс је, на пример, признао да је „Црвенкапа" његова прва литерарна љубав и да је као дете чезнуо да се њоме ожени. Касније је написао да је са горчином осуђивао „суровост и подмуклост прерушеног вука који је прво појео баку, не остављајући никакав утисак о свом апетиту, а онда појео и њу (Црвенкапу), пошто је направио свирепу шалу о својим зубима"

Многи писци замерили су Пероу суров крај ове приче па су правили своје. У популарној енглеској верзији из 1840. Црвенкапа, пошто ју је напао вук, почиње да вришти. То чују њен отац и остале дрвосече у шуми, дојуре и одмах убију вука.

У исто време деца у Француској слушала су другачији крај. Вук се управо спремао да поједе Црвенкапу када је изненада једна оса улетела у колибу и ујела га за губицу. Почео је да завија од бола што је скренуло пажњу ловца који је туда пролазио. И – ловац одапе стрелу „која је вуку прошла кроз уво и убила га на месту".

Вероватно најсуровија прича о Црвенкапи појавила се у Енглеској крајем деветнаестог века. Популарна бајка завршава тако што вук сакупља бакину крв у боце па после тера Црвенкапу, која о томе нема појма, да их испије. Занимљиво је да у свим верзијама Црвенкапе непознати аутори спасавају њу, али ни један баку.

Браћа Грим, сто двадесет година после Пероа, написала су своју бајку – једину у којој је спасена и бака. То је она прича о Црвенкапи коју сви знамо. Пошто је појео баку и девојчицу, вук легне да спава, али је толико хркао да га је чуо ловац који је туда пролазио. Ловац уђе у кућу, угледа вука, схвати шта се догодило и маказама распори вуку стомак из кога је одмах искочила Црвенкапа цвркућући: „Како је мрачно у вуку!". Онда је из стомака изашла и бака... и тако даље, и тако даље...

Мирта Херц

Илустровао: Брана Јовановић

Кад вас непознати позове руком...

Зовемо се Хелена и Соња. Ове године завршиле смо шести разред основне школе. Хелену родитељи стално саветују да због чистог ваздуха иде у парк, а мени моји то не дозвољавају, јер је једна девојчица у граду силована!

Кад смо пре неки дан ишле код зубара, свратиле смо до парка да пијемо воду и да се одморимо. Ту смо виделе човека који нас је руком позивао да дођемо. Уплашиле смо се и одмах кренуле кући...

Ја сам све заборавила, али Хелена није. Хоће то да каже родитељима, а ја нећу јер се бојим казне. Кажите нам шта да радимо?

ХЕЛЕНА и СОЊА
Место боравишта – нечитко

Почећемо од тога да није исто кад ти се неко непознат обрати на улици и нешто те пита или замоли, или кад ти у парку приђе и започне разговор, а у близини нема баш много других људи. У првом случају дужност нам је да будемо учтиви, а у другом, најблаже речено,

обазриви. Осим тога, на позив руком, ако није у питању неко познат, не би требало да се обазире чак ни одрасла особа!

Нема детета коме родитељи на ово не скрећу пажњу и зато је сасвим у реду да им се повери чим у нешто посумња.

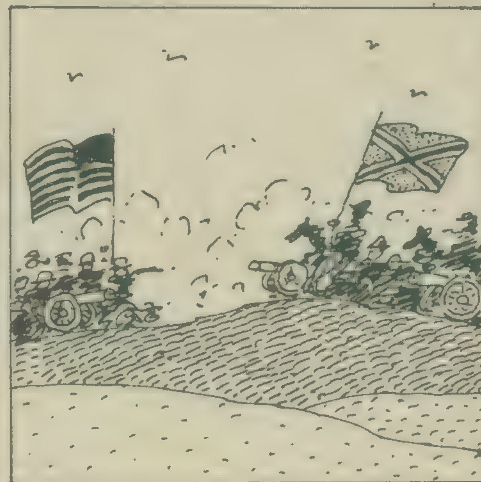
Ти, Соња, у овом случају, избегаваш да се провериш родитељима зато што си прекршила њихову наредбу. (Признај да није тачно да си све заборавила!?) Али, кад си већ једном погрешила, немој и даље да правиш грешке. Једноставно, схвати да је казна, уколико је уопште буде било, заслужена.

Рат Севера и Југа

Које су америчке државе у великом грађанском рату (1861-1865) биле на страни Уније, а које на страни Конфедерације? И које су биле кључне битке које су довеле до пропасти Конфедерације?

ДАНИЛО ДРАГАНОВИЋ,
Лоле Стојановића 7
Ниш

Север су заступале: Минесота, Висконсин, Мичиген, Њујорк, Ајова, Илиноис, Индијана, Охајо, Пенсилванија, Западна Вирџинија, Кентаки, Мисури и

Канзас, а Конфедерацију – Тексас, Луизијана, Арканзас, Мисисипи, Тенеси, Вирџинија, Северна Каролина, Јужна Каролина, Алабама, Џорџија и Флорида.

Одлучујуће битке у овом рату везане су за места: Чатанугу, Атланту, Савану, Колумбију и Ричмонд.

Јабука – камелеон

Зашто место где се одгризе јабука после извесног времена пожути?

ВЛАДАН АНЂЕЛКОВИЋ
Светозарево

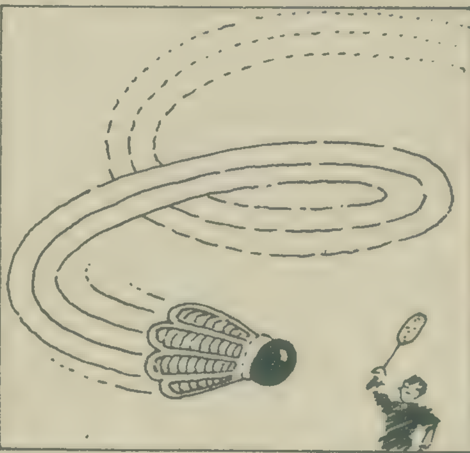
Чим дође у додир с кисеоником, значи – кад загриземо јабуку, танинска киселина из плода добија тамножуту или браон боју. Иначе, танина има у свим плодовима и у кори дрвећа, само што је реакција различита. У неким случајевима танин се боји у плаво, па није чудо што се некад користио и за производњу мастила.

Бадминтон за почетнике

У књигама о спорту ништа се не говори о бадминтону. Молим те реци ми правила и наведи игралишта бадминтона у Србији, близу мог места.

БОЈАНА
Чачак

У нашим књижарама не могу да се нађу посебна издања посвећена бадминтону, али смо ми, у „Забавнику" број

1908 од 27. јула прошле године у рубрици БРЗА А ПОСЛУШНА ЛОПТИЦА, написали све што треба да се зна о овој старој азијској спортској игри. Да си написала своју пуну адресу, ископирали бисмо рубрику и послали ти поштом. Ако се не снађеш, јави нам се поново.

Игралишта нема, чак ни у Београду. Кад устреба, за бадминтон се, уз одређене преправке, користи игралиште за тенис.

За безболан пад

Пишем ти у вези са сјектбордом. У ствари, занима ме где у Београду могу да купим пластичне или неке друге још јаче штитнике за колена и лактове?

САЛЕ
Београд

Скокни до продавнице ЈУГОБИЦИКЛА у Улици генерала Жданова 21. Осим штитника за колена и лактове, ту можеш да купиш и кацигу.

Питање за 21. век

DRAGI ZABAVNIČE
STRAŠNO ME ZANIMA KAKAV ĆE BITI 2000 BROJ ZABAVNIKA I KAKAV ĆE BITI 2000. GODINE? DA LI ĆE BITI NEKIH IZMENA ILI DOPUNJAVANJA?
JELENA, BEOGRAD

Драга Јелена,
Иста питања могли бисмо сами себи да поставимо, али не и да дамо тачне

одговоре. Наслућујемо само да ти, у ствари, желиш промене у „Забавнику“, па ћемо те сигурно задовољити ако кажемо да су оне, ако не увек потребне, често неизбежне. Дакле, једно је сигурно – промена ће бити.

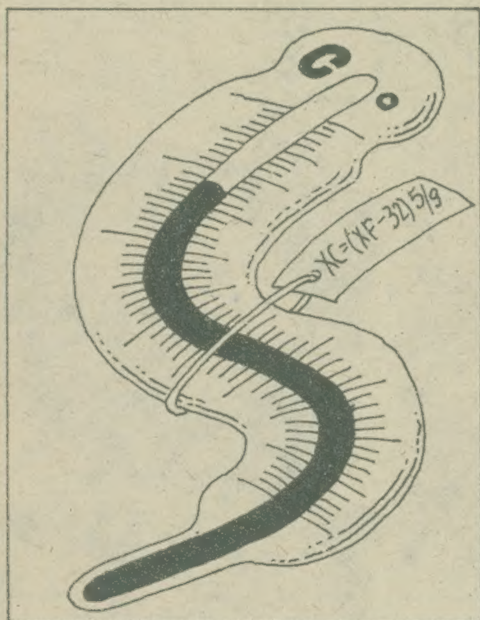
Формулом – до Целзијуса

Занима ме како да претворим Фаренхајтове степене у Целзијусове и где се који, у свету, употребљавају?

И још нешто: промакла су ми два броја „Забавника“, 1934. и 1955, па вас молим да ми их пошаљете.

СЛОБОДАН КАДИЋ
Нашичка 4
Клокочевци
54500 Нашице

Фаренхајтови степени претварају се у Целзијусове уз помоћ формуле: xC= (xF–32) 5/9. Једино се још у Америци званично употребљавају Фаренхајтови степени, док је код Енглеза то у фази

промене, односно, преласка на обележавање по Целзијусовој скали.

Тражене бројеве „Забавника“ већ смо ти послали.

Став капитена

Пошто стално пратим тенис, разочарало ме је што телевизија није преносила финале Девис купа. Занима ме зашто Бруно Орешар није учествовао и молим вас да објавите резултате мечева: Југославија – Шведска и Немачка Демократска Република – САД.

V²
Ваљево

Орешар је био у екипи али је, све зависило од става савезног капитена. Дакле, сматрао је да Прпић и Иванишевић могу да пруже више.

Шведска је победила Југославију са 4:1, а Немачка Сједињене Државе са 3:2.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Лидија Ханак, Нарта 337, 43247 Нарта – 12 година, воли читање и природу, жели да се дописује са вршњацима.

Соња Лазаревић, Маршала Тита 81/27, 16230 Лебане – 15 година, воли спорт, музику, књиге и дописивање.

Звездан Раденковић, Милоша Диманића 3, 25244 Српски Милетић – 17 година, сакупља постере, воли музику, дописивање и све што воле млади.

Марија Боројевић, Јурија Гагарина 137/41, 11070 Нови Београд – сакупља постере, слике и чланке о Мајклу Џексону.

Мирослав Скендер, Матије Гупца 37, 54000 Осијек – жели да се дописује са младима широм земље.

Радмила Мирковић, ЈНА 127, 34000 Крагујевац – 14 година, воли музику и спорт, нарочито кошарку, сакупља значке, марке и салвете.

Вања Теслић, Ице Воловског 28, 76100 Брчко – 14 година, воли музику, спорт, дружење и дописивање, навија за Црвену звезду, Партизан и Југопластику.

Верица Томашевић, Коштичка 2, 31000 Титово Ужице – 11 година, сакупља значке, налепнице, салвете и кесе.

Стана Дубајић, Јове Цветковића 30, 59305 Кистање – 12 година, сакупља све о Тому Крузу и Џоан Колинс.

Јелена Димитријевић, Васе Чарапића 7, 35230 Ћуприја – 8 година, сакупља значке, сличице „Животињско царство" и „Чунга-Лунга".

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МАГИЧНИ ЛИК: лабрадор, смртност, кранисти, водостај, простата, партијац.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ БЕЗ ОПИСА: пс, та, д, Радинка, ементал, доставе, искорак, сто, ресторан, пи, поставе, ад, егал, монитори, каријера, об, о, траварица, ран, а, калај, клуни, рвачи, аутобус.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1967

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
др Живорад Минoвић

Руководилац ООУР-а и главни и одговорни уредник „Политикиног Забавника"
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Славољуб Кецић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 12.000 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 132.600 динара, полугодишња 265.200 динара, годишња 530.400 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 265.200 динара, полугодишња 530.400 динара, годишња 1.060.800 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" – ООУР „Продаја" – претплата на лист: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

САД	USD	51.–
СР НЕМАЧКА	DEM	97.–
ШВЕДСКА	SEK	328.–
ФРАНЦУСКА	FRF	327.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	83.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број: 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

Изгледају готово непокретне, а у ствари су у стању да изведу разне акробације да би се преместиле, задовољиле свој незасити апетит и да би давале потомство

ЖИВОТ, БОРБЕ И ЉУБАВИ МОРСКИХ ЗВЕЗДА

ЉУПКЕ ПОДВОДНЕ ГРАБЉИВИЦЕ

Има их у свим мор[illegible] јама [illegible] них, жутих, [illegible] љубичастих, црних. Има их и разних величина, од једног центиметра до једног метра (од врха једног до врха су[illegible]противног крака). Живе у [illegible] морима на Земљиној кугли [illegible] и у приобаљу и у огромни[illegible] дубинама, на песковитом терену и међу стенама, усред алги или усред блата. Сматра се да их има око две хиљаде врста. Најлепше су оне које живе у тропским морима.

Astroidei или морске звезде изгледају као нека прастара бића. Припадају зоолошком типу Echinoderma, то јест бескичмењацима. Овом типу припадају и змијолике звезде, морски јеж, морски краставац и морски љиљан. Уобичајено је да морске звезде имају пет кракова, али често и шест, осам, двадесет, двадесет пет или чак четрдесет пет, док је у неких врста тело, једноставно, петоугаоно. Краци који су често обрасли бодљама израстају из централног дела који се обично назива диском.

Испод танке покожице звезде имају прави оклоп сачињен од плочица калцијум-карбоната које нису међусобно везане, што им омогућава савитљивост и кретање. Премештање с једног места на друго, ма како споро и неприметно, догађа се захваљујући невероватном хидрауличном систему који покреће ножице, мале ваљкасте органе смештене у паровима дуж усека крака и на крајевима мало проширене као прилепци. Те ножице им омогућавају да савладају препреке и хватају плен.

Пример борбе међу[illegible] морским звездама[illegible] Solaster dawsoni [illegible] напада Dermasterias im[illegible] коју ће кроз неколико недеља целу прогутати

Посматрајући једну морску звезду у њеном ста[illegible], онако лепу, усамљену, непокретну, готово да се стиче утисак да то није биће. Реч је, међутим, о суровој грабљивици способној за лукаве подухвате да би удовољила свом апетиту. Неке, нарочито оне које живе на великим дубинама, хране се планктоном или наталоженим органским остацима упијајући их у слузокожу којом је обложено тело звезде, а затим преносе храну ситним пипцима до уста. За многе су, међутим, највећи специјалитет шкољке: дагње, остриге, шкољка чешаљ и друге, а њихова техника напада достојна је дивљења.

Када наиђе на плен по свом укусу, звезда може целог да га прогута и свари. У том случају њен пространи стомак постаје право гробље за шкољке. Али, [illegible] случајевима грабљи[illegible]вија жртву, својим [illegible] пријања уз шкољку на хиљаде својих ножица прилепака вршећи истовремено јак притисак. Уста намести тачно тамо где шкољка треба да се отвори. Чим се овај мекушац, који такође има јаке мишиће, макар мало отвори, звезда избацује свој желудац кроз уста и убацује га кроз прорез у шкољку паралишући меснати део својим јаким желудачним соковима. Затим усиса месо, врати желудац, свари храну и остави празну шкољку.

Осим мекушаца, у зависности од места где живе, ове жустре грабљивице прождиру и мање љускаре, црве, пужиће, морске јежеве и краставце, полипе.

Пошто су заиста крволоч-

1

2

3

4

1. Ceramaster arcticus;
2. Henricia aspera из Пацифика крај Канаде;
3. Pteraster tesselatus (да би се одбранила од нападача, испушта слуз непријатног мириса) и
4. Mediaster aequalis, још једна звезда из канадског мора

не, морске звезде немају много природних непријатеља, међутим, морају да се чувају других звезда које се не устежу да једу своје полусестре. Једна од таквих врста је Solaster dawsoni. Обично је прилично спора, али кад крене у лов, онда спретно напредује наизменично померајући два крака док не доспе до плена на који се онда баци и залепи хиљаде својих ножица. Чим жртву добро обухвате сви краци, избацује желудац и почиње да је вари.

Да би побегле од нападача, нарочито од врсте Solaster dawsoni, неке звезде пуштају у погон лукави механизам самоодбацивања остављајући грабљивици само крак за који се ухватила. Одвајање једног дела тела је тренутно, пошто морске звезде имају способност да обнављају одбачене или откинуте делове тела.

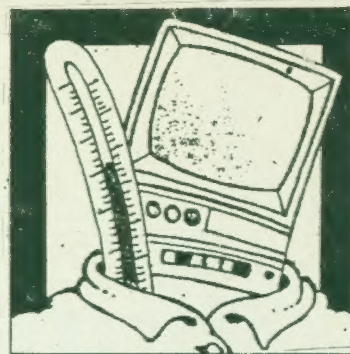
Код неких врста читава јединка може поново да се обнови из само једног крака и делића централног диска.

Звезде које припадају врсти Linckia користе ову способност обнављања као начин размножавања. Саме откидају неколико кракова од којих ће сваки створити диск са пет нових док првобитном такође поново израсту одбачени делови. То је један од најнеобичнијих начина саморазмножавања. И неке друге звезде се размножавају слично, делећи се на два једнака дела од којих ће сваки надокнадити оно што му недостаје и који ће једнога дана опет све поновити.

Већина морских звезда има два одвојена пола, мушки и женски, иако се те разлике тако рећи не примећују. Размножавање се обавља избацивањем јајашаца и сперматозоида у воду где се они сусрећу и сједињују. Нове јединке рађају се у облику ларви које носе морске струје, а хране се другим планктонима. После дугог и сложеног преображаја добијају свој коначан облик.

Неке врсте које живе у хладним водама снабдевене су „џепом" који служи као инкубатор и где држе оплођена јаја све док се не развију мале звезде. Leptasterias groenlandica чак чува своја јаја у желуцу и никад јој се не догађа да их свари. Још један начин да се очува потомство јесте онај који чини врста Henricia. Женка поклопи јаја и чува их док су затворена. Све време она се уздржава чак и од хране!

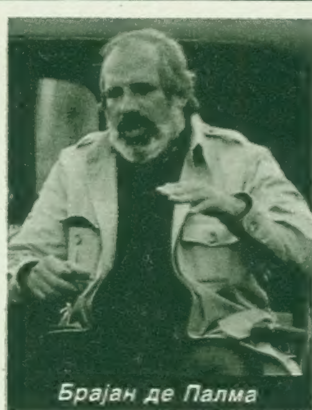
Фосилни остаци морских звезда нађени су у најстаријим геолошким слојевима палеозоика, што значи да их је било још пре 600 до 225 милиона година. ***М. И. Ш.***

ВИДЕО БАРОМЕТАР

Кирк Даглас глуми главну улогу у филму „Фурија"

Брајан де Палма

У ЧАСТ БРАЈАНА ДЕ ПАЛМЕ

После неколико глумаца представљених у претходним бројевима данас ћемо говорити о једном човеку „с друге стране камере" – о Брајану де Палми, америчком редитељу који је последњих петнаестак година направио низ веома добрих филмова, најчешће хорора и трилера.

Де Палма има 48 година а филмом је почео да се бави још док је студирао у Њујорку, најпре као аматер, а затим и као професионалац – редитељ документараца. Први играни филм „Свадбена забава" режирао је 1967. године. Направио га је са мало новца, што се, уосталом, догађало са свим његовим филмовима сниmљеним до 1976. (укупно осам). Ти филмови нису постигли ширу популарност, али њему је у то време било најважније да може да иде из пројекта у пројекат. Коначно, 1976. године Де Палма добија више новца и за кратко време снима два филма, „Опсесију" и „Кери", који га прослављају ван граница САД. То се посебно односи на „Кери", сјајан хорор снимљен према истоименом роману великог мајстора страве Стивена Кинга. После овог филма критичари га преко ноћи проглашавају једним од најталентованијих младих редитеља. Његови наредни филмови „Фурија" и „Обучена да убије" углавном су потврдили тај таленат. Али, појавила су се и другачија мишљења, да Де Палма, у ствари, само опонаша Хичкока и то не особито добро. При том су навођени филмови „Сестре" (тематска сличност са Хичкоковим ремек-делом „Психо"), „Опсесија" („Вртоглавица"), а нешто касније и „Стриптиз смрти" (Прозор у двориште"). Таква мишљења можда и имају основу, али без обзира на то треба рећи да су Де Палмини филмови заиста изузетно добро направљени и да их публика радо гледа. До ове године снимио је укупно 18 играних филмова.

1. Carrie – Кери (1976)

Филм снимљен према истоименом роману Стивена Кинга. Кери је стидљива девојка коју другови и другарице из школе често исмевају због тога. Све то, ипак, није ништа према оном што јој спремају за матурско вече када планирају да је понизе пред свима. Међутим, нико не зна да она има натприродне моћи. Главне улоге тумаче Сиси Спејсер, Пајпер Лаури, Ејми Ирвинг и Џон Траволта.

2. The Fury – Фурија (1978)

Још један филм Брајана де Палме о људима натприродних моћи, својеврсна мешавина страве, фантастике и политике. Син познатог научника обдарен је изузетним способностима и због тога га отима нека терористичка организација. Уз помоћ девојке са сличним моћима отац покушава да нађе сина. У главним улогама Кирк Даглас, Џон Касаветес, Кери Снодгрес и Ејми Ирвинг.

3. Blow Out – Пуцањ није брисан (1981)

Врста слободног римејка филма „Увећање" („Blow Up"), ремек-дела Микеланђела Антонионија из 1966. године. Док је у парку снимао шумове за филм на којем ради, тонски сниматељ је, сасвим случајно, забележио и аутомобилску незгоду у којој је настрадао важан политичар. Упоређујући нешто касније овај снимак са филмом о несрећи који је, опет случајно, направио неки пролазник, он схвата да је, заправо, реч о убиству. Улоге тумаче: Џон Траволта, Ненси Ален и Џон Лајтоу.

4. Scarface – Лице с ожиљком (1983)

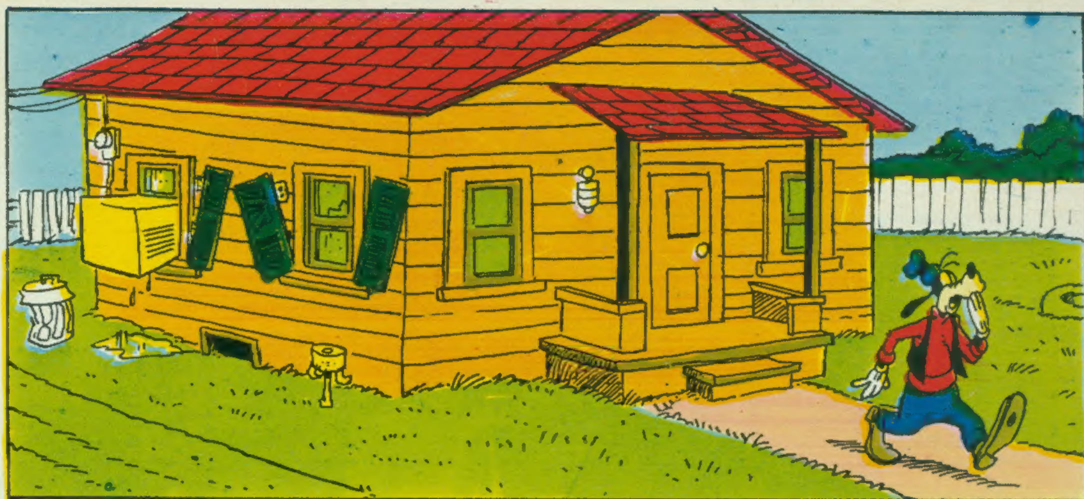
Поред „Несаломљивих" (1987), „Лице с ожиљком" је свакако најзначајнији Де Палмин филм до сада. Главни јунак је Тони Монтано, кубански досељеник који од ситног криминалца постаје моћни трговац кокаином. Међутим, упоредо с богатством расту и његова несигурност и неповерење у људе који га окружују и то га доводи до трагичног краја. У главним улогама појављују се Ал Паћино, Стивен Бауер и Мишел Пфајфер.

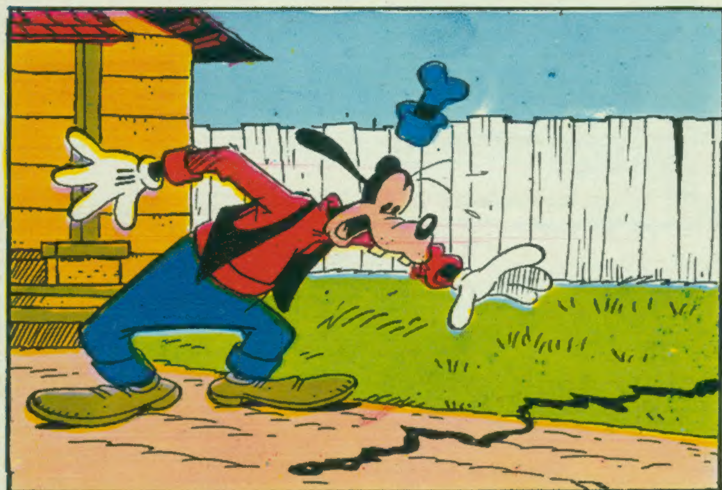
5. Wise Guys – Бистри момци (1986)

Неуобичајен филм за Де Палму јер „Бистри момци" су – комедија. Двојица безначајних и не баш спретних гангстера долазе у прилику да зараде велики новац, али претходно морају да преваре свог газду. Наравно, то изазива разне смешне ситуације. Главне улоге тумаче Дени де Вито, Џо Пископо и Харви Кител.

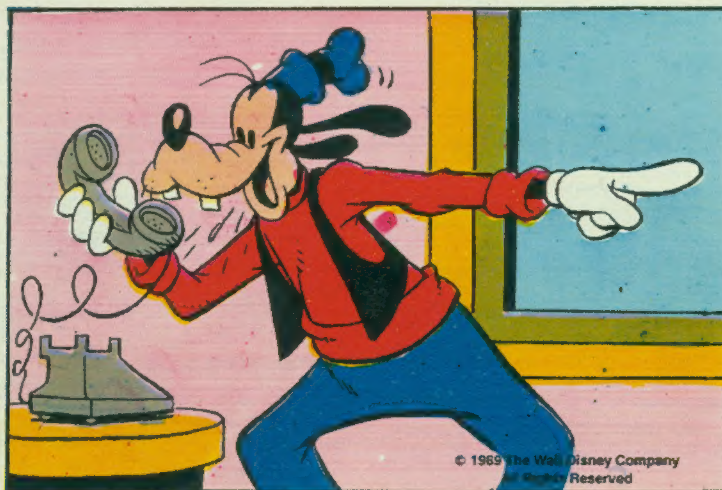
Вељко Радосављевић

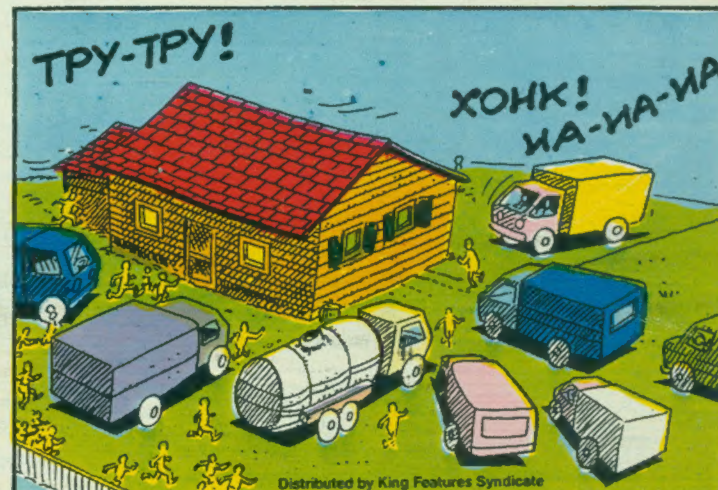

WALT DISNEY
МИКИ

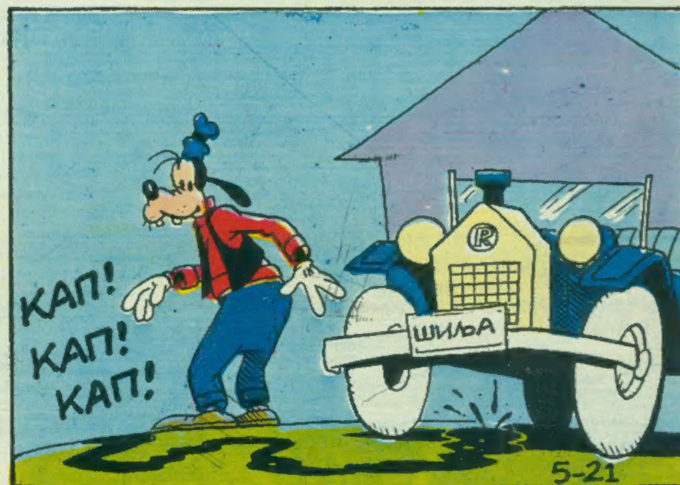

© 1969 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

ТРУ-ТРУ!
ХОНК!
ИА-ИА-ИА
Distributed by King Features Syndicate

КЛОНГ!
БЕНГ!
КЛАНГ!
БОНГ!

КАП!
КАП!
КАП!
ШИЉА
5-21